

AMELI NOTOMB

KRALJEVSKA PRIVILEGIJA



AMELI NOTOMB

Kraljevska privilegija

*

- Ako vam neki gost naprasno umre u kući, nipošto to ne javljajte policiji. Pozovite taksi i recite šoferu da vas odveze u bolnicu s prijateljem kome je pozlilo. Lekari će konstatovati smrt kad stignete u urgentni centar, tako da ćete moći da ih uverite, što će i svedok potvrditi, da je dotični preminuo tokom vožnje. Zahvaljujući tome, ostaviće vas na miru.

- Meni lično ne bi palo na pamet da zovem policiju, već doktora.

- To vam dođe isto. Svi su oni u dosluhu. Ako neko koga ne simpatišete pretrpi srčani udar u vašoj kući, vi ste prvi osumnjičeni.

- Za šta bi me sumnjičili ako je reč o prirodnoj smrti?

- Sve dok se ne dokaže da je to bio srčani udar, vaš stan se smatra za mesto zločina. Ne smete ništa ni da pipnete. Organi javnog reda vam zaposedaju dom; malo fali pa da stvarno kredom iscrtavaju položaj u kom je telo nađeno. Više niste kod svoje kuće. Postavljaju vam bezbroj pitanja, bezbroj puta ispočetka.

- U čemu je problem ako sam nevin?

- Niste nevini. Kod vas je neko umro.

- Pa negde se mora umreti.

- Ali ovaj je umro kod vas, a ne u bioskopu, ili u banci, ili u svom krevetu. Taj neko je čekao da dođe baš kod vas da bi bacio kašiku. Slučajnosti ne postoje. Ako je umro u vašoj kući, vi ste sasvim izvesno u to na neki način upleteni.

- Ma ne. Ta osoba je mogla da doživi neku snažnu emociju o kojoj vi ne znate ništa.

- Ali bila je dovoljno bezobzirna da je doživi u vašem stanu. Čik to objasnite policiji. I pod pretpostavkom da vam organi reda na kraju i poveruju, za to vreme leš je kod vas, i niko ne sme ni da ga takne. Ako je umro na vašem kauču, više ne možete tamo da sednete. Ako se upokojio za vašim stolom, moraćete da se naviknete da delite obroke s njim. Bićete prinuđeni da imate mrtvacu za sustanara. Zato

vam opet kažem: pozovite taksi. Zar niste primetili po novinama onu ustaljenu formulaciju: „bolesnik je preminuo na putu do bolnice”? Priznajte da je baš zabavna ta sklonost ljudi da umiru tokom vožnje, u nepoznatim vozilima. Baš tako, jer ste svakako shvatili da to ne sme biti vaš auto.

- Da niste malo preterali u paranoji?

- Još od Kafke se zna: ako niste paranoični, vi ste krivac.

- U tom slučaju, najbolje je uopšte ne pozivati goste.

- Drago mi je što ste to rekli. Da, najbolje je uopšte ne pozivati goste.

- A šta mi, izvinite, sad upravo radimo?

- Nikoga mi nismo pozvali - već smo pozvani. Vidite kako smo lukavi. Šta mislite, znači li to da nas naši domaćini izuzetno cene, kad se već izlažu riziku da umremo u njihovoj kući?

- Vi mi delujete veoma zdravo.

- To svi misle. Ali znate kako je - nismo ni svesni kako vreme leti. Možda nam je preostalo sasvim malo od života. A to vreme ne bismo smeli da trošimo na isprazno druženje.

- Ako je tako, zbog čega ste ovde?

- Iz istog razloga, pretpostavljam, kao i vi - zato što je teško odbiti. To pitanje i nije tako misteriozno kao sledeće: zbog čega su nas naši domaćini pozvali?

- Govorite u svoje ime.

- Govorim uopšteno, ne samo o svojstvu vas kao gosta, već i o ostalima oko nas. Sve je to utoliko bizarnije što niko od prisutnih - a sve su to inteligentni ljudi koji očit osećaju izvesnu međusobnu simpatiju, pa čak i prijateljstvo - nema apsolutno ništa da kaže drugima. Slušajte ih. To je neizbežno: kad pređete dvadeset petu godinu života, svaki susret predstavlja ponavljanje. Taj-i-taj vam nešto priča, a vi pomislite: „Gle, to je slučaj 226 b.” Kakav smor. Sve mi je to već i te kako poznato. Večeras sam tu isključivo zato što ne želim da se zamerim domaćinima. Oni su mi prijatelji, iako mi je razgovor s njima potpuno neinteresantan.

- I nikad im ne uzvraćate poziv?

- Nikada. Nije mi jasno zašto me i dalje uporno pozivaju.

- Možda zbog toga što ste najbolji izuzetak od sopstvenog pravila: ovo što ste mi upravo ispričali o umiranju, nikada ranije nisam čuo.

*

Začuden što sam proveo tako prijatno večer, vratio sam se kući. Kada se govori o smrti, ne možete biti razočarani. Spavao sam snom čoveka koji se izvukao živ.

Oko devet sati ujutro, dok sam pio drugu šoljicu kafe, neko je pozvonio na interfon. Začuh nepoznat glas:

- Auto mi se pokvario. Da li bih mogao da se poslužim vašim telefonom?

Zbunjeno sam otvorio vrata i ugledao muškarca srednjih godina.

- Oprostite što ovako upadam. Nemam mobilni, a najbliža telefonska govornica je u kvaru. Naravno, platiću vam za taj poziv.

- Nema potrebe - rekoh, pružajući mu telefon.

Uzeo je slušalicu i okrenuo broj. Dok je čekao da se sagovornik javi, najednom se srušio.

Sav zabezeknut, skočih ka njemu. Čuo sam kako neki udaljeni glas kaže: „Alo?” iz telefonske slušalice, koju sam mahinalno spustio. Protresoh čoveka.

- Gospodine! Gospodine!

Okrenuo sam ga na leđa. Usta su mu bila poluotvorena, a izraz lica izbezumljen. Pljesnuo sam ga po obrazima. Nije bilo nikakve reakcije. Otišao sam po čašu vode, pokušao da ga nateram da pije - uzalud. Pljusnuo sam ostatak tečnosti po njegovom licu. I dalje nije reagovao.

Otipao sam neznančev puls, što mi je potvrdilo ono što mi je već bilo jasno. Po čemu znamo da je neko mrtav? Ja nisam lekar, ali kad god sam se našao u prisustvu samrtnika, preplavila bi me neopisiva neprijatnost, osećaj nepodnošljive bestidnosti. Svaki put bi me obuzela želja da kažem: „Pobogu, gospodine, na šta to liči! Priberite se! Zamislite kad bi svi dopuštali sebi takve ispade!” Kada poznajete pokojnika, još je gore: „Ne liči na tebe da se tako ponašaš!” Neću ni

da pominjem slučaj, potresan do granica skarednosti, kada volimo dragu osobu koja nas je napustila.

U ovom slučaju, pokojnik niti mi je bio drag, niti me je napustio. Odabrao je ovaj jedinstveni momenat svog života da bi se pojavio u mom.

Nije bio trenutak za filozofiranje. Dograbio sam telefon kako bih pozvao pomoć; ali sećanje na jučerašnji razgovor zaustavilo me je usred pokreta.

„Kakva koincidencija!” - pomislih.

Da li da poslušam savet svog jučerašnjeg sagovornika? Nije li on bio jedan od onih provokatora u društvu koji govore besmislice s ciljem da zadive publiku? Ja bih radije pozvao hitnu pomoć. Bio sam tu sam s tim nepoznatim lešom, s tim neznancem na kvadrat, jer čak i komšija sa sprata, čije porodične svađe slušate već dvadeset godina, postaje vam stranac čim preplovi Stiks. U takvoj situaciji, čovek poželi da ima još nekoga kraj sebe, makar samo zato da ga uzme za svedoka: „Jeste li videli šta me je snašlo?”

Ta reč - svedok - ispunila me je neodlučnošću. Niko neće moći da posvedoči o mojoj neprilici. Juče mi je onaj sagovornik pričao o smrti tokom nekog prijema ili slavlja, ali to nije isto što se sada dogodilo. U blizini nije bilo nikakvog trećeg lica koje bi potvrdilo moju nevinost. Ja sam bio idealni krivac.

Neću valjda sad stvarno podleći takvom raspoloženju. Razlog više da pozovem pomoć: treba da se otremem apsurdnog straha kojim me je zarazio dotični ljubitelj paradoksa. Pružih ruku ka telefonu.

Koga sam poslednjeg video kako čini taj pokret? Pokojnika. Ta misao nije u meni pobudila sujeverje, već me je podsetila na činjenicu da je on okrenuo neki broj, a ja sam spustio slušalicu. Ako bih sada bilo koga nazvao, zauvek bih izbrisao poslednju mogućnost da pritisnem dugme „*redial*” i saznam kome je telefonirao.

Nije to bila neka velika misterija - mora da je zvao svog automehaničara. Pa ipak, nije pogledao u imenik: da li ljudi inače znaju napamet broj i adresu svog auto-servisa? Nije nemoguće, mada to svakako nije slučaj sa mnom.

Sem toga, kad sam ponovo krenuo da se prisećam, činilo mi se da je glas koji je izgovorio „Alo?” s druge strane žice bio ženski. Može li

žena biti šef auto-servisa? Prekorio sam sebe zbog ove mačoističke pomisli. Pa da, žena automehaničar, što da ne?

Takođe je bilo blizu pameti da je telefonirao supruzi kako bi je pitao za broj servisa. U tom slučaju, pukim pritiskom na dugme mogao bih obavestiti neku gospođu da je postala udovica. Ta uloga me prestravi. Smesta sam odbacio takvu odgovornost.

Potom me obuze radoznalost. Imam li pravo da pregledam neznaničeva dokumenta? To mi se učini neuljudnim. Onda se prisetih da ni njegovo ponašanje nije baš uljudno: da dođe pa umre kod mene, tek tako, i dovede me u ovakvu situaciju, a ja sam mu dragovoljno otvorio svoja vrata! Bez ustezanja, izvadih mu novčanik iz džepa na grudima.

Iz lične karte sam saznao da se zvao Olaf Sildur, i da je bio Šveđanin. Onako smeđokos i punačak, nije se uklapao u moju sliku tipičnog Skandinavca. Francuski je govorio bez traga stranog akcenta. Rođen u Stokholmu 1967 - isto godišće kao i ja. Delovao je starije, verovatno zbog korpulencije. Nisam uspeo da pročitam njegovo zanimanje, bilo je napisano na švedskom. Na fotografiji je izgledao podjednako tupavo kao i sada, u svojoj mrtvačkoj zblanutosti: eto, tupavost kao životno zvanje.

Adresa u ličnoj karti bila je stokholmska. Verovatno je bio francuski rezident. To mi baš i nije od neke pomoći - mada, u čemu zapravo i treba da mi pomogne? U novčaniku se takođe nalazilo hiljadu evra u novčanicama od po pedeset. Kud je kog đavola išao taj tip sa tolikom sumom u kešu, u subotu ujutro? Banknote su bile nove.

Kad sam se već zaletio, pretresao sam mu i džepove na pantalonama. Svežanj ključeva, među njima i ključevi od kola. Nekoliko prezervativa... tu sam počeo pomalo da se snebivam.

Poželeo sam da vidim njegov automobil. Izašao sam s ključevima u ruci. U ulici je bilo parkirano nekoliko automobila, ali prvi put sam tu ugledao „jaguara”. Isprobao sam ključeve u bravi: pogodak. Seo sam na mesto vozača i otvorio pregradak: u saobraćajnoj dozvoli pisalo je da Olaf Sildur stanuje u Versaju. Ništa drugo nije mi privuklo pažnju. Vratio sam se u stan, gde me je pokojnik dočekao u tišini.

- Olafe, šta ću ja s tobom?

Nije mi odgovorio.

Glas razuma ponovo mi je zapovedio da pozovem policiju ili hitnu pomoć. Tada sam shvatio s potpunom sigurnošću da nisam u stanju da to učinim. Pre svega zato što se više nisam osećao nevinim. Lako bi bilo dokazati da sam seo u njegov auto. Kako da opravdam svoju radoznalost? Pretražio sam mu novčanik, i to ne samo zato da bih pogledao dokumenta. Demon indiskrecije potpuno je mnome ovladao.

Bilo je to utoliko sramnije što Olaf više nije mogao da se brani. Gnusni argumenti, potekli od onog skrivenog gada kog svi imamo negde u sebi, odjeknuli su mi u glavi: „Ma hajde, ovaj Viking je mogao i gore da prođe. Nisi mu skinuo odeću, i nisi mu još maznuo sav novac.” Ovo „još” ispunilo me je gađenjem.

Je li možda prisustvo pokojnika izazivalo u meni tako odvratne misli? Nije mi bio prvi put da vidim mrtvaca, ali prvi put sam, da tako kažem, delio intimnost neke umrle osobe. Takođe se prvi put desilo da ja jedini znam za nečiju smrt.

Eto još jednog razloga zašto nisam mogao da se nakanim da telefoniram: taj leš mi je pripadao. Jedino istinsko otkriće do kog sam u životu došao bila je smrt ovog tipa. Ono što sam ja o njemu znao, nije znao niko, čak ni on sam: sve i da je shvatio šta mu se dešava, sada više nije znao ništa.

Da li da razglasim svoje otkriće? Sve manje sam to želeo. Otkako sam savladao strah koji je u meni izazvao, sve mi se više dopadalo društvo ovog neznanca, koji mi zapravo više nije bio neznanac.

Prisetio sam se jedne izjave jučerašnjeg gosta: posle dvadeset pete godine, svaki susret predstavlja ponavljanje. Nije tako: meni je skoro trideset devet, a Olaf Sildur nije me podsećao ni na koga. Moj prvi poriv bio je da njegovo ponašanje osudim kao neprilično, ali uvek je pogrešno zadržati se na *a priori* sudu. Njegov zblanuti izraz lica postajao mi je simpatičan, a način na koji je ušao u moju kuću, da bi se potom prepustio sudbini, činio mi se dirljivim.

Neki unutrašnji zlobni glas upozorio me je da će, pre ili kasnije, moj suživot sa Skandinavcem izgubiti na čarima: počće da smrdi, zaudara, nadima se, a i to je tek početak. Kao u krimi romanima, postavilo se ključno pitanje: šta učiniti s telom?

Moj mozak funkcionisao je na identičan način kao mozak zločinca. Sateran u škripac, postajao je izrazito dovrtljiv. Metafizika me je

navela na pomisao da se ja, osim činjenice da sam živ, i ne razlikujem mnogo od Olafa. Jednog dana, u zemlji mrtvih, prići ću mu i potapšati ga po ramenu kao starog šaljivdžiju: „Ala si me onomad zeznuo!” Izuzev mitološke reke Stiks, nije nas delilo ništa značajno.

Ovo sanjarenje se pretvorilo u realnu pomisao koja mi se učini sumanutom: kada bih mu uzeo dokumenta i ostavio ga ovde izvesno vreme, leš bi sasvim lako prošao kao moj. Bio je to Evropljanin mojih godina, kao što već rekoh, smeđe kose. Proverio sam u ličnoj karti: metar osamdeset jedan, kao i ja. Imao je nekih petnaest kila više od mene, ali kada bi ga otkrili u stadijumu skeleta, ne bi se ni primetilo: kad crvići završe svoj pir, Olaf će biti oličenje univerzalne vitkosti mrtvacu. A s obzirom na moj način života, moja smrt će dugo proći neprimećena.

Odmahnuo sam glavom ne bih li odagnao tu apsurdnu ideju. U pitanju je moja lična patološka sklonost: čim mi neka suluda hipoteza prođe kroz svest, umesto da joj se podsmehnem, ja je obavezno ozbiljno uzmem u razmatranje. Moj mozak kao da ne razlikuje moguće od poželjnog. A pri tome, kad kažem „moguće”, mislim to u najširem smislu te reči.

Šta sam sad čekao da poslušam savet jučerašnjeg gosta sa zabave? Sama mi ga je sudbina poslala. Trebalo je, dakle, da pozovem taksu i pojurim u urgentni centar s neznancom kome je pozlilo. Smrt bi bila konstatovana u bolnici. Čak i ako bi se tokom istrage otkrili moji otisci u kolima, ne bi bilo ništa strašno: priznao bih istinu, koja jeste bizarna i pomalo sramna, ali nije za osudu. Pozvao bih se na činjenicu da nije neuobičajeno da čovek malo pobrljavi kad mu neko sa ulice uđe u kuću a onda se stropošta na pod. Taj bi argument svakoga ubedio. Odlučio sam. A onda se začula zvonjava telefona.

Imao sam utisak da nikad u životu nisam začuo ništa strašnije. Kao da je ta zvonjava bila dokaz moje krivice. Poznati zvuk, sinonim svakodnevnih gnjavaža ili ugodnih ćaskanja, nije više imao ništa zajedničko sa tim asocijacijama: počeh da paničim. Zašto ta prodorna sirena ne prekine već jednom?! Na vrhuncu prestravljenosti, pomislih da je to možda osoba koju je Olaf nazvao; videla je broj na telefonu i htela da identifikuje sagovornika.

Razlog više da se ne javim. Radovao sam se što nemam telefonsku sekretaricu. Najzad je prestalo. Drhteći, legao sam na kauč. Zvonjava opet poče. Zgrabio sam aparat i prisionio slušalicu na slepoočnicu, poput samoubice. Prigušenim glasom, promrmljao sam ustaljenu frazu.

- Gospodin Bordav? - začuh.

- Ja sam.

- Gospodin Brineš na vezi. Vaš vinar.

Šta li mi to ovaj priča? Sam je sebe nazvao gospodinom: provincijalac, dakle.

- Ne razumem.

- Prisetite se: Festival ukusa.

Nisam odgovorio ništa. Tada je on krenuo da nabraja razne tobožnje zajedničke uspomene koje u mom sećanju nisu ostavile nikakvog traga. Bio sam, tvrdio mi je, dobar klijent. Na poslednjem Festivalu ukusa u Port de Šampereu, pre šest meseci, kupio sam od njega sanduk Ževre Šambertana iz 2003. Shvatao je da sam zaboravio njega, ali je bio uveren da se sećam tog vina. Ništa od onoga što mi je pričao nije ličilo na mene. Sve mi je mirisalo na nekakvu prevaru s kreditnim karticama.

- Kako sam vam platio? - upitah.

- U kešu. Uvek plaćate u kešu.

Sve lepše od lepšeg: plaćao sam gotovinom vina koja mora da koštaju đavo i po. A uz to sam to činio često. Izjavih da ja nisam taj Bordav o kome on govori.

- Vi niste Batist Bordav?

- Jesam.

- Eto vidite!

- Onda je to neki moj imenjak.

- Vi ste mi dali ovaj broj telefona.

Imao sam osećaj da tonem u živi pesak, da sam se do guše zaglibio. Hteo sam da ga pitam da me opiše, ali nisam se usuđivao. S mrtvacem koji mi je ležao kraj nogu, osećao sam se previše sumnjivim da bih privlačio pažnju takvim čudnim pitanjem.

- Oprostite, molim vas, moram da idem na neko porodično okupljanje - improvizovao sam.

Razumeo je, kako da ne, i izvinio se na smetnji. Pre no što će prekinuti vezu, skrenuo mi je pažnju da trenutno ima fenomenalni Merso, te da razmislim o tome.

Pošto sam se otarasio vinara, pogledao sam Olafa, koji je počivao na podu, i shvatio da je njegov upad podelio moj život na „pre” i „posle”. Ono „posle” doći će u svoje vreme. „Pre” me je ispunilo zabrinutošću.

Ko sam ja? Niko nije u stanju da odgovori na tako uopšteno pitanje. Čak i ako ga svedem u najskromnije okvire, ništa mi nije padalo na pamet. Na primer, upitao sam se šta sam planirao za to subotnje prepodne: kako bih proveo vreme da izvesni Skandinavac nije došao da umre u mojoj dnevnoj sobi? Nisam umeo da odgovorim, niti da se prisetim ičega što bi me usmerilo na pravi put.

Šta sam inače radio subotom pre podne? Ne znam. Još gore, i ne zanima me. Naposletku, nije nemoguće da sam zaista bio ta osoba koja kupuje najbolje burgundce koferima punim novca. Ništa nije isključeno!

Vinar mi je pomenuo Port de Šampere. Znao sam da takvo mesto postoji. Nisam se sećao da sam ikad tamo otišao. Pamte li ljudi takve sitnice? Iznova me obuze obeshrabrenost.

Ono što me ne interesuje, to nisam ja. Batist Bordav me nije interesovao. Olaf Sildur je, naprotiv, pobuđivao svu moju pažnju.

Biti mrtav, ima li to neke prednosti?

Olafov odgovor svakako bi bio krajnje zanimljiv, ali, začudo, ja sam sebi postavio to pitanje: postoje li neke prednosti u tome da me smatraju mrtvim?

Sigurno. Pomislih najpre na sve one pozive koje sam silno želeo da odbijem: izmišljeni izgovori uvek zvuče lažno, a u ovakvom slučaju ne morate više da lažete. Na poslu, niko više ne može da vam zameri na izostancima. Vaše kolege, umesto da o vama pričaju najgore stvari, prisećaju vas se ganuto i sa nostalgijom, i idu čak dotle da za vama žale.

Od sada pa nadalje imate idealan razlog da više ne plaćate račune. Vaši će naslednici čupati kosu zbog mrske papirologije. Međutim, pošto nisam imao naslednika, nisam ni imao ikakvih skrupula u tom pogledu.

Iznenada mi pade na um da je društvo zacelo već primetilo opasnost uživanja u ovoj vrsti simulacije, i da je već našlo način da se obezbedi. Banka je, kao i obično, bila glavni odbrambeni manevar. Ako ste mrtvi, nemate više pristupa svom računu. Vaša kreditna kartica više ne funkcioniše, nema više podizanja novca, ni kamata. Verovatno je upravo to mnoge odvratilo od izigravanja mrtvaca.

Rešio sam da se ne pomirim s tim. Nije li ponižavajuće saznanje da je, čak i u tako suštinskim stvarima, novac taj koji postavlja pravila?

Moj Šveđanin je imao hiljadu evra u novčaniku. Ja sam na računu u banci imao više, ali ne u tolikoj meri da to stvori bitnu razliku. Sem toga, moj auto je vredeo bar deset puta manje od njegovog.

A onda, jesam li imao izbora? Moje unutrašnje težište već je napustilo Batista i preselilo se u Olafa. Nisam se čak ni sećao čime sam se ranije bavio. Uz izvestan napor, mogao sam se prisetiti. Neću učiniti taj napor: ako mi moje pređašnje aktivnosti ne iskrsavaju istog momenta u glavi, znači da nisu ni vredne truda. Valjda sam se bavio nekim od onih zamenljivih poslova koje čovek prihvata da bi platio kiriju.

Neuporedivo mi se više dopadalo neprevodivo zanimanje moga leša. Budilo mi je maštu. Nikada neću naučiti švedski. Ne želim da otkrijem jesam li računovođa ili agent osiguravajućeg društva.

Ležeći na podu, Skandinavac još nije odavao znake ukrućenosti. Njegov identitet će neosetno napustiti to mlitavo telo da bi ušao u mene.

- Batiste - rekoh mu. - Ti si Batist Bordav, a ja sam Olaf Sildur.

Prožimao sam se tom novom legitimnošću. Olaf Sildur: više mi se dopadalo nego Batist Bordav. Razmena je išla u moju korist. Hoću li i u ostalim pogledima biti u prednosti? Neizvesnost me je uzbuđivala.

U najobičniji kofer nabacao sam nešto odeće, a potom pretresao pokojnika: ništa nije moglo da pobudi sumnju da on nije Batist Bordav. Ništa osim istrage, naravno, ali nije bilo nikakvog razloga da se istražuje smrt nekog sirotana kog će naći šest meseci kasnije u vidu skeleta, i pretpostaviti da je bio žrtva srčanog udara. Već sam video naslove u novinama: „Tragedija usamljeničkog života u gradu. Bilo je potrebno pola godine da se iko zainteresuje za sudbinu g. Bordava”.

Morao sam da se odlučim da krenem. Samo me je još jedna stvar zadržavala: dugme „redial” na telefonu. Znao sam da je taj rizik potpuno idiotski. Takođe sam znao da ću, ako ne pritisnem dugme, biti u iskušenju da se vratim u stan, poput ubice. Od dva zla, trebalo je odabrati manje.

Bio je to poslednji put da koristim telefon Batista Bordava. Zadnje ljudsko biće koje je na njemu okrenulo broj bio je pokojni Olaf Sildur. Pritisnuo sam „redial”. Začuo sam zvonjavu posle uobičajene pauze. Srce mi je lupalo kao da će iskočiti. A šta ako i ja umrem? I to na isti način kao čovek čiji sam identitet uzurpirao? Ne, ne smem. Makar iz obzira prema detektivima kojima ništa ne bi bilo jasno.

Jednom. Dvapat. Triput. Teško sam disao. Četiri. Pet. Počeo sam da podzrevam - ili da se nadam? - da se niko neće javiti. Šest, sedam. Hoće li se uključiti sekretarica? Osam. Devet. Šta bih radije? Da se neka zadihana osoba javi? Deset. Jedanaest. Počeo sam da prelazim meru pristojnosti.

Spustio sam slušalicu i odahnuo, umiren i razočaran. Dok sam definitivno napuštao stan, primetih da se u mom pamćenju zadržala melodija od deset nota koju je proizvela komanda „redial”: deset nota nepoznatog broja. To mi neće omogućiti da opet dođem do njega, ali trag nekog putokaza je ostao u meni.

Seo sam za volan „jaguara” i ugasio mobilni Batista Bordava. Bilo bi pametnije da ga nisam poneo. Ali, zar možemo znati šta nam budućnost sprema? Sem toga, mobilni bi poslužio da mi uđu u trag jedino u slučaju istrage, a nije postojao nikakav razlog za bojazan da će se dići tolika frka kad moj nestanak bude otkriven, a do tada će svakako proći poprilično vremena.

Upalio sam motor i zadovoljno konstatovao da je Olafova prethodna inkarnacija napunila rezervoar do vrha. Sviđao mi se taj tip. Počeo sam da vozim, i već sam se oduševljavao lakoćom upravljanja, kad naglo zakočih: na pedeset metara od mog stana nalazila se telefonska govornica. Ne parkiravši auto, pohitao sam do nje i utvrdio da radi bez ikakvog problema. Vratio sam se u „jaguara” krajnje pometen. Zašto li me je pokojnik slagao?

Dok sam se kretao prema zapadu, razmišljao sam o tome. Možda Šveđanin nije ni primetio govornicu? Baš čudno, bila je i te kako uočljiva. Ili možda nije imao karticu za telefoniranje? Iskoristio sam

crveno svetlo da pretražim njegov novčanik, i našao još važeću karticu. To ništa ne znači, mogao je zaboraviti da je ima pri sebi.

Trudio sam se da izbacim iz glave tu glupavu zabrinutost. Zar nije fantastično biti nov čovek? Svaki put kada mi se pružila prilika da malo ubrzam, postajao sam toga svesniji. Zahvaljujući čudu, iznenada sam se reinkarnirao u vidu misterioznog Skandinavca, po svoj prilici bogatog, i - zakočio sam iz sve snage: ovaj auto je išao savršeno. Šta li mi je to on napričao?

Koliko god da je previđanje telefonske govornice moglo biti posledica nepažnje, priča o kvaru ukazivala je na bezočnu laž. Zar sam tako pogubljen da se toga nisam ranije setio?

U mehaniku se nimalo ne razumem. Je li uopšte moguće da se vozilo pokvari a pola sata kasnije radi bez ikakvih problema?

A jeste upotrebio reč „kvar”. Moj um je potražio nekakvo objašnjenje, i našao ga: može biti da je Šveđanin preterivao kako bi se opravdao što upada u moj stan. Možda je on naprosto jedan od onih manijaka koji se isprepadaju ako njihova ljubljena karoserija ispušta neki čudan zvuk. Nije se usuđivao da mi kaže: „Oprostite, auto mi malo čudno zuji, smem li da se poslužim vašim telefonom?” Ne bi delovalo dovoljno ozbiljno. Pristojnost mu je nalagala da izmisli kvar. Da, mora biti da je to posredi. Zar nije dovoljno što je sasvim moguće?

Bilo je više nego jasno da je to ono u šta želim da verujem. U realnosti se pojavljivalo sve više i više stvari koje se ne uklapaju, a meni je odgovaralo da ih ignorišem. Imao sam potrebu da ubedim sebe da je pokojnikova verzija priče istinita, ili bar prihvatljiva. U suprotnom bih morao da zaključim da se radi o zaveri, a takvu paranoju nisam hteo da prihvatim.

Prvi put u životu osećao sam se slobodno. To uverenje bilo je toliko snažno da su sećanja Batista Bordava takoreći nestala, što je dokazao moj telefonski razgovor sa vinarom. *Tabula rasa*: nije li to san svake odrasle osobe?

A sloboda se ne sme sputavati sumnjičavošću. Ko je rešio da bude slobodan, taj ne sme imati sitničave, cepidlačke, račundžijske misli, zašto je rekao ovo a ne ono, i tome slično. Želeo sam da živim punim plućima, da se oduševljavam što postojim. Nema ništa bolje

od preuzimanja identiteta nekog neznanca da biste spoznali opijenost prostorom koji se pred vama pruža.

*

Stigao sam u Versaj. Taj pravac sam odabrao bez razmišljanja. Kud sam drugde mogao da odem? Pa trebalo je da otkrijem kako mi izgleda kuća. Da mi je neko rekao da ću jednog dana stanovati u Versaju, ne bih mu verovao. U svesti stranca, ta adresa nema isti značaj kao u svesti Francuza. Neki Skandinavac mogao je stanovati u ovom gradu a da i ne izgleda kao Versajac.

Zajedljivo sam se nasmejavao kad sam ugledao vilu. Grozim se vila. Vila je predstava koju priprosti ljudi imaju o luksuzu. Naziv „Vila moj san” upotpunjava kompletan utisak. Sve vile se zovu tako. Tipična vila nema obične prozore, već francuske. Gnušam se njihove svrhe. Prozor služi ukućanima da gledaju napolje, dok francuski prozor služi žiteljima vile da budu viđeni spolja. Dokaz je taj što francuski prozori dopiru do tla, a stopala nemaju čulo vida. Na taj način u stvari pokazujete komšijama da čak i kod kuće nosite lepe cipele.

Tipična vila podrazumeva i vrt, ako se uopšte mogu nazvati vrtom te bledozelene površine gde ni za lek nećete naći iole pristojno drvo - „veliko drveće ne dolazi u obzir, ono zaklanja svetlost”, kako kažu buržujke. Jeste, jer u svakoj vili se pre svega nalazi buržujka, budući da niko drugi ne želi tu da živi.

Smesta sam odbacio mogućnost da je moj prethodnik sam odabrao da tu stanuje. Nikad nisam upoznao nekog Šveđanina, ali nije bilo razloga da im pripisujem tako loš ukus. Postoji li gospođa Sildur? Je li Šveđanka? Bilo kako bilo, na osnovu njenog ukusa već sam naslućivao da ćemo se očajno slagati.

Rešio sam da krišom posmatram francuske prozore. Ljudi koji su tu živeli želeli su da ih drugi gledaju: nije bilo nikakve žive ograde da sakrije teren za minigolf koji im je služio umesto vrta. Hteli su voajera, pa će ga i dobiti. Kako je samo zabavno špijunirati sopstvenu ženu, otkriti bez njenog znanja kako izgleda!

Parkirao sam „jaguara“ nešto dalje, kako bi muževljev povratak prošao neprimećeno. Nehajno sam se šetkao.

Kakva imena imaju Šveđanke? Ingrid? Selma?

Sati su proticali. Imao sam vremena da preispitam sve hipoteze. Gđa Sildur je matora bogatašica, kojom se Olaf oženio iz interesa. Kad joj ispričam šta se s njim desilo, imaće srčani udar, a ja ću naslediti silne pare. Gđa Sildur se zove Latifa; ona je mlada Marokanka čija će me lepota opčiniti. Gđa Sildur je paraplegičarka i kreće se u invalidskim kolicima. Ne postoji gđa Sildur, već g. Sildur, koji se zove Bjorn. Delovalo mi je nemoguće da muškarac odabere ovakvu vilu: ali, na kraju krajeva, ja i ne poznajem Bjorna.

Ovo nabranje me je do te mere zaokupilo da je moje strpljenje poprimilo epske razmere. Oko sedam uveče, još nikoga nisam ugledao, ali sam zato morao da idem u WC. Ključevi u džepu mamili su mi ruku. Ne mogavši više da izdržim, gurnuo sam kapiju, došao do trema, isprobao nekoliko ključeva i našao pravi. Vrata se otvoriše. Ušao sam zadržavajući dah i našao se u predsoblju od belog mermera.

Na vrhovima prstiju, istražio sam nekoliko prostorija i otkrio toalet. Buka vodokotlića bila je indiskretnija nego što sam očekivao: sada su sigurno svesni mog prisustva. Međutim, niko mi nije krenuo u susret. Izgledalo je da sam sâm.

Vila se uklapala u najgore stereotipe kojih sam se pribojavao. Kvae na vratima bile su pozlaćene. U salonu, i pod i sto bili su od belog mermera. Pa ipak, enterijer je izazivao određenu simpatiju odišući izvesnim dekadentnim komforom. Dvosed i fotelje bili su tako mekani da kad u njih utonete, ne poželite više da ustanete.

Na spratu je bilo nekoliko velikih soba. Odmah sam uočio tragove ženskog prisustva: kupatilo puno kozmetike, petnaest različitih šampona. Razbacane haljine. Teorija o Bjornu pala je u vodu. Uzane, kratke suknje odisale su mladošću i vitkošću. Nisam oženjen matorom grdosijom.

Nigde nikog: supruga mi je, znači, nevidljiva. U levom džepu nalazili su se prezervativi koje sam uzeo od svog prethodnika: mora da su bili veoma slobodan par. Još nisam ni poznavao svoju ženu, a već me je varala. A izgleda i ja nju.

Bio sam gladan. Sišao sam u prizemlje. Nema ničeg prijatnijeg od obedovanja u tuđoj kuhinji. U frižideru američke marke bilo je dovoljno hrane za celu Švedsku: dimljeni losos, kisela pavlaka, ali i uobičajene namirnice. Uzeo sam jaja i sir, i napravio omlet.

U jednom ćošku, bilo je hleba: opipao sam ga, bio je jutrošnji. Stavio sam nekoliko kriški u toster, ne mogavši a da se ne stresem pri pomisli da je to verovatno doručkovao i moj prethodnik.

Dok sam halapljivo jeo, začuh otvaranje ulaznih vrata. Nisam ni pomišljao na beg. Miris prepečenog hleba i prženih jaja mora da se nadaleko osećao, pa čemu onda skrivanje? Sem toga, trebalo je i da se naviknem na tu čudnovatu legitimnost: bio sam kod svoje kuće. Fatalistički sam strpao hleb u usta i zauzeo opušten stav.

Miris hrane privukao je u kuhinju osobu za koju sam pretpostavio da je moja supruga. Nije delovala začuđeno što me vidi. Ja sam bio daleko više iznenađen nego ona.

- Dobro veče - rekla mi je sa šarmantnim osmehom.
- Dobro veče - odgovorio sam punih usta.
- Olaf nije s vama?

Trebalo je da automatski odgovorim da sam to ja, ali nisam to učinio.

- Nije - odvratih, slegnuvši ramenima.

Ta verzija priče učinila joj se normalnom. Izašla je iz kuhinje i popela se na sprat.

Sav pometen, dovršio sam večeru. Nikada nisam ništa čuo o švedskoj gostoljubivosti, ali bio sam zapanjen: ta mlada osoba zatekla je neznanca u svojoj kuhinji kako tamani njenu hranu, i to joj uopšte nije smetalo. Čak je izgledala kao da joj je to najprirodnija stvar na svetu. Ono što me je prenerazilo do krajnjih granica bila je činjenica da me nije ni pitala ko sam. Ja bih sebe, na njenom mestu, izbacio napolje.

Na osnovu izgleda vile, očekivao sam da ću sresti drugačiju osobu. Ta devojka, od nekih dvadeset pet godina, nije imala nijednu od karakteristika populacije kakva se sreće u ovakvim nastambama: pokazala se gostoprivljivom, nije me detaljno ispitala kako bi proverila stepen moje društvene poželjnosti, nije bila na oprezu.

Pripisao sam te vrline njenoj nacionalnosti, i smesta prekorio sam sebe: ponašao sam se na opšteprihvaćen način, dodelivši prvoj Šveđanki na koju sam naišao osobine koje sam bez oklevanja proglasio tipično švedskim, kao da jedna lasta čini proleće, kao da ličnost neznanke nema nikakvog značaja. Svakako da i u Švedskoj, kao i svuda drugde, ima nepoverljivih i zatvorenih buržuja. U sećanju su mi iskrsli Bergmanovi filmovi sa strogim suprugama zakopčanim do grla.

Moj prethodnik je imao dobar ukus. Ona je imala figuru Skandinavke iz snova - visoka, vitka, plavokosa, plavih očiju, prefinjenih crta lica koje idu uz takvu liniju. Najbolje od svega bilo je to što je, iako to nije znala, bila moja žena. Osmehnuo sam se dovršavajući večeru. Kakva dražesna situacija. Nisam znao ni kako joj je ime.

Otišao sam u salon da popušim cigaretu. Lepotica mi se pridružila.

- Odsešćete ovde, naravno?

- Ne bih da vam budem na smetnji - promucao sam, iskreno postiđen.

- Ne smetate mi. Je li vam Olaf pokazao vašu sobu?

- Nije.

- Pođite za mnom, odvešću vas.

Prenerazio sam se videći kako nosi moj kofer, te potrčah da je rasteretim. Pokazala mi je prostranu sobu na spratu sa svim onim detaljima komfora kakvi se viđaju po časopisima za uređenje stana.

- Ostaviću vas da se raskomotite - reče ona silazeći niz stepenice.

Poželeh da je zamolim da ostane sa mnom. Nisam se usudio.

Moj apartman je imao i kupatilo samo za mene. Dugo sam se tuširao, koristeći preparate za koje sam pretpostavljao da su švedski. A šta ako u ovoj kući postoji i sauna? Ne, to je finsko. Sada kad sam postao srećni suprug jedne Skandinavke, ne smem više sebi dozvoliti te početničke greške. Čekao me je frotirni bademantil. Ustezao sam se da se šetkam okolo tako obučen, ali onda pomislih kako će mi to obezbediti temu za razgovor i poslužiti kao test prisnosti.

Našavši domaćicu u kuhinji, upitah je da li mi dozvoljava takvu opuštenost ili bi radije da obučem odelo i kravatu. Delovala je iznenađeno.

- Ma ne, sasvim je u redu i tako. Je li vam Olaf rekao kad će se tačno vratiti?

Odgovorih odrično, što je, izgleda, nije začudilo.

- Stavila sam šampanjac da se rashladi. Želite li i vi?

Razrogačio sam oči.

- Kojim povodom?

- Pije mi se. Volite li ga i vi?

- Da.

Otvorila je flašu Vev Klikoa. Štrecnula me je pomisao na činjenicu da ona i ne sluti kako ima nešto zajedničko sa dotičnom damom.¹

- Strašno volim šampanjac, a mrzim da pijem sama. Vi mi činite uslugu.

- Vaš sam sluga pokorni.

Vino je bilo tako ledeno da su mi oči zasuzile. Takvo sam oduvek najviše voleo.

- Kako se zovete?

- Olaf - rekoh bez trunke oklevanja, pomalo okuražen penušavim pićem.

- Kao i moj muž - primeti ona.

Znači, definitivno sam u braku. I definitivno je udovica. Osim ako mene ne prihvati za supruga. Kako da joj to objasnim?

Dopunila mi je čašu. Postalo mi je jasno da sam propustio šlagvort, trebalo je da je pitam za ime kada je ona već mene pitala za moje. Sada to više ne bi delovalo spontano.

- Šampanjac je najbolji obrok - reče ona.

- Hoćete reći, najbolje piće uz obrok? - uzvratih, kao tipični Francuz koji podučava strankinju suptilnim nijansama svog jezika.

- Ne. Znate, ja ne večeram. Šampanjac mi je i hrana i piće.

- Pazite da se ne napijete.

- Ja to želim. Pijanstvo od šampanjca je pravi dar.

Govorila je bez ikakvog akcenta. Bio sam zadivljen. Paradoksalno, to je isticalo njeno strano poreklo. Izgovor joj je bio suviše savršen za rođenu Francuskinju.

- Oprostite što vam se ne obraćam na švedskom - zausti ona.

- Imate pravo - prekidoh je. - Treba koristiti svaku priliku da govorimo jezikom zemlje u kojoj živimo.

Nadao sam se da sam se na taj način izvukao. Izjavio sam to kao autoritativni argument: nisam baš bio zadovoljan rešenjem, ali težio sam ka efikasnosti. Iznenađena, nije ništa uzvratila. Zaključih da sam napravio krupnu grešku.

- Ostaviću vas sada, mora da ste umorni.

- Ne. Treba da dovršimo ovu flašu. Svakako ne želite da je ispijem sama. Pričajte mi o sebi, Olafe.

Bio je to prvi put da me je iko - da me je ona tako nazvala. Žmarci su mi krenuli iz kolena, popeli se do kose i prešli istu putanju nekoliko puta. Neke reči upravo u ustima drugih poprimaju najsnažnije dejstvo. Naročito imena. Ushićen i pometen, nisam bio u stanju da išta prozborim.

- Oprostite mi na indiskreciji - izvini se ona. - Inače nisam takva. To je zbog šampanjca.

Ispraznila je bocu u naše dve čaše i nazdravila:

- U čast našeg susreta!

- U čast našeg susreta.

Popila je na eks. Kad je ispraznila čašu, činilo mi se da su joj se oči dvostruko uvećale.

- Šampanjac je tako hladan da su se mehurići stvrdnuli - reče ona. - Kao da pijete dijamantski prah.

*

Kad je pala noć, obuze me strepnja.

Ova situacija nikako nije bila prirodna. Rezimirao sam: juče sam otišao na večeru gde mi je jedan gost objašnjavao kako treba da postupim ako neko dođe na sumanutu ideju da umre u mojoj kući. Odmah sledećeg jutra, neki neznanac je to i učinio. Istina, moja zgrada ima interfon, što u Parizu nije čest slučaj; pa ipak, Olaf je mogao pozvoniti i nekome drugome. A pozvonio je meni, kao da me je odabrao. Pre no što će se upokojiti, dva minuta potom, stigao je dvaput da me slaže: u pogledu telefonske kabine i u pogledu kvara na kolima.

Postoji li veza između te večeri i jutrošnjeg događaja? Ja nisam poslušao savete kojima me je obasuo onaj čovek. Međutim, da nije bilo njega, smesta bih pozvao pomoć, bez trunke oklevanja. Reči onog mondena su me zaustavile, podstakle me na razmišljanje, i upravo tokom tih nekoliko minuta mog unutrašnjeg dijaloga rodila mi se u glavi suluda ideja o razmeni identiteta.

Šta ako je postojala zavera da me navede na ovaj poduhvat? Da li je telefonski poziv vinara bio deo predstave? Nije nemoguće: sasvim me je otuđio od Batista Bordava, pripisujući mi ponašanje kog se uopšte ne sećam. Pominjao je čak i vino iz Mersoa. Za jednog prodavca burgundskih vina, to nije ništa neobično. Ipak, kako da me ne podiđe jeza što je odabrao ime glavnog junaka Kamijevog *Stranca*? Da nisam potcenio Batista Bordava? Zašto li je baš on izabran za čitavu ovu misteriju?

Prevrtao sam se po krevetu. Zapeo sam kod krupnog argumenta: u osnovi ove priče nalazi se leš. Olaf Sildur nije simulirao svoju smrt. Samo bi najgori paranoik mogao da zamisli kako bi neko žrtvovao život jednog čoveka samo radi zadovoljstva da mene vuče za nos.

Uostalom, kakav sam ja dokaz imao o njegovoj smrti? Nisam lekar. Opipao sam mu puls, oslušnuo srce: u današnje vreme sigurno

postoje neke droge ili uređaji koji mogu da prikriju otkucaje srca na neko vreme. Nisam o tome ništa znao, ali delovalo mi je moguće. Da je Batist Bordav bio doktor, ne bi se tako lako upecao. Goreo sam od želje da se vratim u stan i proverim: hiljadu prema jedan da mrtvac više nije tamo.

Međutim, nisam mogao da se vratim na svoju pređašnju adresu: bio sam zvanično mrtav. Zašto je to bilo neopozivo? Zato što nisam više želeo da budem Batist Bordav. Još važnije: želeo sam da budem Olaf Sildur.

Kod čoveka koji nije vezan ni za koga, pa čak ni za samog sebe, poslali su osobu slične visine, godina i boje kose. Telesna težina i nacionalnost se razlikuju, ali te se karakteristike lakše mogu izmeniti nego godine i stas. Povrh svega, poslali su mu osobu čiji je život primamljiviji od njegovog: bogataša koji poseduje „jaguara” i vilu u Versaju.

Last but not least,² oženjen je stvorenjem iz snova. Ko ne bi želeo da bude suprug takve žene? Pitao sam se da li je i ona deo zavere. Zar nije bila šarmantna, gostoljubiva, diskretna prema meni? Da ne govorim o ljupkosti s kojom mi je ponudila šampanjac čije se ime baš zgodno uklopilo.

Ova poslednja hipoteza nije mi se dopala. Koliko god da mi je bilo lako da prihvatim da je čitava priča izrežirana, nisam mogao poverovati da je i devojka u dosluhu s njima. To se nije slagalo sa onim što o njoj znam.

„Sa onim što o njoj znaš? A šta uopšte znaš?”

Znao sam za razbacane haljine, oči, figuru, glas, sklonost da večera šampanjac, a ne uz šampanjac. A šta ako glumi? Imala je izgled glumice - ma ne, pa to je smešno, to ne postoji - izgled glumice: kakve sve besmislene izraze ljudi neće izmisliti? Sem toga, šta mi je to ona pa odglumila? Nije mi ništa rekla o sebi, izuzev što je usput pripomenula da je Olafova supruga, što sam već i pretpostavljao.

Moje prethodno ime dalo mi je za pravo da je krstim³ imenom Sigrid. To mi se sviđalo. Usnuo sam sa tom mišlju. U susednoj sobi spavala je Olafova udovica, Sigrid Sildur, ne znajući ništa o svom udovištvu niti o uskrснуću svog muža.

*

Probudio sam se u jedanaest pre podne. Jesam li ikad spavao toliko dugo? Moja nova inkarnacija mora da je u tome imala velikog udela. Postoji li temeljniji odmor nego kada se oslobodite samog sebe? A na odmoru se bolje spava, to je poznata stvar.

Miris kafe lebdeo je po vili. Čuo sam kako Sigrid hoda na vrhovima prstiju: moja žena bila je izrazito obzirna prema meni. Voleo bih da mi donese doručak u krevet, ali bilo bi previše da tražim tako nešto od supruge koju sam tek juče upoznao.

Kad ne možete da dobijete doručak u krevetu, a vi onda odnesite krevet na doručak: ušuškao sam se u bademantil, udoban poput mekanog jorgana, i sišao.

- Dobro jutro, Olafe! - reče ona s ljupkim osmehom.

- Dobro jutro - odgovorio sam, jedva se zadržavši da ne dodam: „Sigrid”.

- Hoćete li kafe?

- Hoću, hvala. Možda je malo kasno za doručak.

- Nije. Ovde vreme ne postoji.

Poslužila me je šoljom kafe i kroasanima, a potom se udaljila. Zašto je otišla? Jeo sam sa mešavinom halapljivosti i ljutnje.

Vratila se posle pet minuta.

- Želite li još nešto?

Poželeh da odgovorim: „Da, da mi pravite društvo.” Nezamislivo.

- Ne, hvala, sve je u najboljem redu.

- Nedeljom ostajem kod kuće. To je jedini dan u sedmici kada ćete morati da trpite moje prisustvo.

- Vaše prisustvo mi je veoma ugodno.

Osmehnula se na tu rečenicu, koju je shvatila kao puku ljubaznost, i prešla u susednu prostoriju.

Moja zbunjenost se pojačala. Obračala mi se kao da je predviđeno da ovde dugo boravim. Ništa bolje nisam ni tražio, ali bilo je

očigledno da je posredi zabuna. Za koga me je ona u stvari smatrala?

Povrh toga, izvinjavala se što je kod kuće. Zbog toga mi je bilo neprijatno. Trebalo je da ja njoj smetam, a ne obrnuto. Gostoprимljivost dovedena do tih granica uporno me je čudila.

Ili razmišljam u pogrešnom pravcu. Olaf je gangster, i najavio je Sigrid da će šef bande odsesti kod njih na neodređeno vreme.

U biblioteci u salonu našao sam neki roman preveden sa švedskog, *Bumbarov med* Torgnija Lindgrena. Nikad čuo. Izvalio sam se na kauč i počeo da čitam. To je priča o spisateljici koja je došla na daleki sever da održi predavanje, i usled misterioznog nesporazuma postala talac dva luda brata. Knjiga je bila odlična, i nisam mogao da je ispustim iz ruku. Sigrid je povremeno prolazila kroz dnevnu sobu tihim koracima, kako mi ne bi smetala.

Kad sam dovršio knjigu, zaspao sam a da to nisam ni primetio. Taj kauč je bio prava zamka udobnosti, a pošto sam bio odeven u sopstveni krevet, sve me je vuklo u san. Spavati u bilo koje doba još je lepše nego jesti između obroka. Kad sam se probudio, još sam dugo držao oči zatvorene, gustirajući u svom telu to preterano odmaranje. Iza sklopljenih kapaka, naslućivao sam da je već mrak. Malo-pomalo postadoh svestan nečijeg disanja pored sebe.

Otvorio sam oči i ugledao Sigrid kako sedi nasuprot mene i gleda me kroz tamu. Trgnuo sam se.

- Imali ste mnogo sna da nadoknadite - primeti ona.

Baš tako. U vreme kad sam se zvao Batist Bordav, mučila me je nesanica.

- Jeste li već dugo ovde? - upitah.

- Ne. Nepristojna sam, znam.

Hteo sam da joj kažem koliko mi je drago što me je posmatrala.

- Ja sam neučtiv što sam zaspao u vašem salonu. Zaposeo sam vaš prostor.

- Ovde ste kao kod svoje kuće.

Je li to puka uljudnost? Ili potvrda da me smatra za šefa Olafove bande?

- Dopala mi se ova knjiga - rekoh pokazujući joj *Bumbarov med*.

- Fascinantna je. Da li više volite slatko ili slano? - upita ona, pokazujući tako da ju je pročitala.

- Zavisi.

Nisam se baš proslavio s tim odgovorom.

- Recimo sada, šta biste voleli da jedete?

Usta su mi bila suva, nisam bio u stanju da procenim. Mora da je i ona naslutila da moj jezik traži odgovor po nepcu, jer je rekla:

- Usta su vam suva. Više ste žedni nego gladni.

- Zaista.

- Voda ne dolazi u obzir: treba vam neko piće koje ima ukus. Ali ne neki napadni ukus, poput kafe, niti neki otužan ukus, poput voćnog soka. Viski bi vas dokrajčio, pošto ste se tek probudili.

- Dijagnoza vam je nepogrešiva.

- Postoji idealno rešenje: napitak koji će vas ražedneti, razveseliti i okrepiti, koji će uslišiti želje vašeg nepca i obodriti vas, koji će vam olakšati život, a uz to vam i vratiti čulo ukusa.

- Koji je to nektar?

- Rashlađeni šampanjac.

Prsnuo sam u smeh.

- Pre će biti da vi umirete od želje za njim.

- Tačno: Ali volim kada se moje želje poklapaju sa željama mog gosta.

Boga mu poljubim, je l' se to ona meni nabacuje? Moram biti oprezan.

- Imate velike zalihe šampanjca?

- I ne slutite. Hoćete li da vidite?

Pružila mi je ruku pozivajući me da se uverim u količinu njene rezerve šampanjca. Situacija je bila suviše lepa da bi bila istinita. Stavio sam svoju ruku u njenu, otkrivši da je tako nežna da čovek poželi da umre.

Odvela me je u suteran, koji se sastojao od više velikih prostorija, punih sanduka misterioznog sadržaja. U vazduhu je lebdeo onaj miris koji najviše volim, mešavina fine plesni, prastare prašine, tame i tajanstva: miris podruma. Došlo mi je da zaplačem.

- Ne zanima nas ovo - reče Sigrid - već hladnjača.

Tu se nalazila neverovatna količina šunki, sireva, povrća, mlečnih proizvoda, sosova - zalihe hrane dovoljne za nekoliko meseci.

- Je l' se to sprema neki rat? - upitah.

- Ja o tome još manje znam. Ostava je onamo; a sada, evo blaženstva.

Otvorila je jedna vrata. Ugledao sam bazen dubok tridesetak centimetara, prostran, napunjen vodom prepunom kockica leda, odakle su izvirivali grlići šampanjskih boca do u nedogled. Nalik na kakvu poplavu iz ledenog doba koja je prodrila u grobnicu kineskog cara sahranjenog sa hiljadama statua izrađenih po liku njegovih vojnika.

- Ja sanjam - prošaptao sam.

- Na taj način u bilo koje doba dana ili noći ima šampanjca na idealnoj temperaturi.

- Koliko tu ima boca?

- Nemam pojma. Postoji mašina koja održava struju i pretvara vodu u led. Flaše ne smeju biti preblizu, kako bi komadići leda mogli da cirkulišu.

- I sve je to samo Vev Kliko?

- To je moj omiljeni, ali ima i Dom Perinjona, koji je Olafu omiljen. Od najboljih berbi imamo Rederer i Krug.

- Kako uspevate da uočite gde je koji?

Sa pakosnim smeškom, odvela me je do komandne table pune dugmića i etiketa na kojima su bili popisani šampanjci i godine.

- Kada pritisnete dugme sa željenim šampanjcem, flaše se osvetle. Recimo, Rederer 1982.

Dotakla je taster. Ukazalo se nekoliko boca sa svetlećim oreolom boje zelenog žada.

- A ako pritisnete sve dugmiće odjednom...

Bazen postade još bajkovitiji: u njemu se razabirala narandžasta silesija Vev Klikoa, bledoplavi odsjaj Dom Perinjona, ljubičasta ostrvca Kruga.

- Sistem vakuuma održava svaku flašu u uspravnom položaju i na odstojanju od ostalih. Bazen je dugačak i uzan, okružen hodnikom kako bi se olakšao prilaz svakoj berbi. Koju želite?

- U Olafovu čast, voleo bih jedan Dom Perinjon.

Nisam se usudio da napomenem kako ga nikad ranije nisam pio. Takve stvari ne bi smele da budu nepoznanica važnoj ličnosti kao što sam ja. Sem toga, želeo sam da upoznam omiljeni šampanjac svog prethodnika.

Dohvatila je jednu flašu i stavila je u kofu koju je napunila u bazenu. Gustina kockica leda zadivila me je.

Sigrid otvori frižider pun čaša za šampanjac koje su se caklile odinja, uze dve i pope se u salon objašnjavajući značaj temperature stakla. Išao sam za njom očarano i poslušno, napuštajući sa žaljenjem tu Ali-babinu pećinu.

- Hoćete li da otvorite flašu? - ponudi mi ona.

Prihvatio sam se zadatka, ublaživši rukom eksploziju čepa kako bih postigao zvuk metka ispaljenog s prigušivačem, doživljavajući vrlo ozbiljno ličnost za koju me je ona smatrala.

- U Olafovo zdravlje? - predloži Sigrid.

- Kog Olafa?

- Ja ih znam samo dvojicu: vas i njega. Hajde da nazdravimo onom koji je odsutan.

To sam mu zbilja i dugovao. Otpio sam svoj prvi gutljaj Dom Perinjona: učinio mi se još intenzivnijim i suptilnijim od Vev Klikoa, mada možda zbog toga što mi je današnji dan bio drugačije prijatan nego jučerašnji. Potrudio sam se da prikrijem uzbuđenje, kao svetski čovek naviknut na takva zadovoljstva.

- Prvi mi je put da pijem šampanjac odmah posle dremke - rekoh.

- I, kako je?

- Savršeno. Bili ste u pravu, to je tačno ono što mi je trebalo.

- Juče ste večerali. Večeras ste pili na tašte. Ne čini li vam se da to pojačava ukus šampanjca?

- Možda. Jedete li vi ikada?

- Ne baš često.

- Vi ste manekenka?

- Ne. Ja ne radim. Vodim dokon život pun luksuza.

Osmehnula se i ponovo napunila čaše.

- Koliko već dugo poznajete Olafa? - upitah.

- Sreo me je pre pet godina.

- „Sreo me je”: kažete to kao da niste bili tamo.

- Donekle je tako. Moj brat je bio diler. Da bi utvrdio kvalitet robe, isprobavao ju je na meni. Ja sam bila njegov kušač heroína. Kada me je Olaf pokupio, bila sam u nesvesti, potpuno overdozirana. Probudila sam se ovde.

- Nisam znao da je Olaf koketirao s takvim svetom - natuknuo sam.

- Pa, baš i nije. Uslov da ostanem ovde bio je taj da više nikad ne taknem drogu. Olaf se toga grozi. Skidanje je bilo mučno. Izdržala sam zato što sam želela da ostanem.

- Volite ovu vilu?

- Ko je ne bi voleo?

Nisam se usudio da kažem da je meni naprosto grozna.

- Baš je udobno mesto - odgovorih.

- Za mene je to bio spas. Moj brat nije mogao znati gde sam, suviše je daleko. Nas dvoje smo živeli u okolini Bobinjija, i izgubio mi je trag.

- Vi ste Francuskinja?

- Zar niste znali?

Nasmejala se.

- Mislite da izgledam kao tipična Šveđanka? - upitala je.

To sam bio i pomislio, ali reših da igram ulogu blaziranog tipa:

- To ništa ne znači. Olaf ne izgleda kao tipičan Šveđanin.

- Ni vi - dodade ona. - Olaf me je naučio da govorim pravilno. Kao što znate, on govori francuski veoma otmeno. Nemam više ništa zajedničko sa osobom kakva sam bila pre nego što me je upoznao.

Ja takođe. Zbilja, susret sa Olafom preobrazio je mnoge ljude.

- On je stvarno čovek i po - rekoh.

- Oh, da. Ja ga mnogo volim. Očigledno, ne volim ga kao što žena voli muža.

Očigledno? Šta je tu očigledno?

- Volim ga i više od toga - zaključila ona.

I dalje mi ništa nije bilo jasno.

- Ali zamaram vas što toliko pričam o sebi - nastavi ona.

- Naprotiv.

- Sad je na vas red da mi ispričate svoj susret sa Olafom.

Našao sam se u neprilici.

Proviđenje se pojavilo u liku mačka. Debelog i lenjog mačka koji je sa nadurenim dostojanstvenošću prišao gazdarici kuće.

- To je Kolačić - objasni mi ona. - Došao je da zahteva svoj obrok.

Držao se zapovednički, ozlojeđen što svoju služavku mora da podseća na njene dužnosti.

Otišla je u kuhinju i otvorila konzervu luksuzne mačje hrane, koju je sipala u dubok tanjir. Spustila ga je na pod. Dovršili smo flašu

šampanjca gledajući Kolačića kako mirno mezeti svoju porciju.

- Ja sam pokupila Kolačića pre dve godine, isto kao što je i Olaf pokupio mene. Bio je mršavo, prestravljeno mače.

- Promenio se.

- Mislite, ugojio se?

- Da. I više uopšte ne izgleda prestravljeno.

Nasmejala se.

Bio sam gladan. Voleo bih da mogu da zahtevam jelo kao Kolačić. Pošto su ljudska bića prisiljena na licemerje, upitah Sigrid je li možda ona gladna. Verovatno nije čula moje pitanje, jer je rekla:

- Znate, bez Olafa, sada bih bila mrtva. A to čak ne bi ni imalo nekog značaja, s obzirom na moj dotadašnji život. Olaf se nije zadovoljio samo time da me spase, već me je naučio svemu što u životu vredi.

Počinjala je da me nervira sa svojim svetim Olafom. Poželeh da joj kažem da je mrtav i da sam ja taj koga treba da se pobrine da nahrani. Zadovoljio sam se pakosnim komentaron:

- Hoćete reći, naučio vas je da heroin zamenite alkoholom?

Prsnula je u smeh.

- I da je samo to, već bi bilo fantastično. Naučio me je mnogim drugim stvarima.

Nisam hteo da je pitam čemu ju je to Olaf naučio. Prosto-naprosto sam izjavio da sam gladan. Na to ona kao da se prenela iz sna:

- Oprostite mi, sasvim sam zanemarila svoje dužnosti.

Nego šta.

- Šta želite da jedete?

- Ne znam. Isto što i vi.

- Ja nikad nemam potrebu za jelom.

- Večeras ćete napraviti izuzetak. Rekoste mi da ne volite da pijete sami, a ja ne volim da jedem sam.

Moj nedostatak manira ju je zaprepastio, ali bio sam dovoljno značajan čovek da bi me poslušala. Otvorila je frižider, i uprkos tome što je obilovao namirnicama, zurila je u sadržaj sva smetena. Kao kaćiperka koja pomno pregleda svoj orman prepun garderobe, spremna da zaključi kako nema šta da obuče.

Reših da joj pomognem:

- Gle, ima šnicli, domaće testenine, pečurki, pavlake... Ja kuvam, važi?

Kao da joj je pao kamen sa srca.

- Mogu li da vam pomažem? - upitala je.

- Operite pečurke i isecite ih na tanke kriške.

Oljuštio sam beli luk, isitnio ga i propržio sa mesom i puterom. Tanko naseckani šampinjoni razmekšavali su se u drugom tiganju. Pomešao sam sve u šerpi dodavši celu čašu guste pavlake.

Sigrid me je zabrinuto gledala.

- Olaf to radi drugačije? - pitao sam je.

- Ne znam. Nikad ga nisam videla da kuva.

Kakav su to oni bili par? I zašto sam je uporno i dalje zvao Sigrid? Svakako je imala francusko ime. Kakvo? Nisam uspevaio da zamislim.

- Da nemate možda neko dobro crno vino koje bi išlo uz ovaj obrok?

- Verovatno ga ima u ostavi, ali u ta vina se ne razumem.

Ugledao sam flašu crnog vina u jednom ćošku kuhinje.

- A ovo?

- Ah, da. To mora da je Olaf doneo.

Prišla je da pročita etiketu.

- Klo Vužo iz 2003. Može?

- Izvrsno, otvorite je.

Nisam mogao da verujem na kakav joj se drzak način obraćam.

- Hoćemo li večerati u kuhinji ili u trpezariji?

U kuhinji nije bilo francuskih prozora, pa sam zato odabrao tu prostoriju. Devojka koja se sasvim izvesno nije zvala Sigrid postavila je sto. Skuvao sam testeninu i poslužio nas.

- Baš je ukusno - reče ona učtivo.

- Tako je. Napravio sam dosta, da ostane i za sutra. Ovo jelo je bolje kad odstoji.

Nadao sam se da ću je preneraziti nagoveštajem da će to isto jesti i sutra. Ona je to iskoristila kao izgovor da jedva nešto čalabrcne: „Ubedili ste me da će sutra biti još ukusnije.”

Nerviraju me žene koje jedva i pipnu svoj tanjir. Došao sam u iskušenje da joj to i kažem, ali sam se predomislio: nisam smeo da

budem neprijatan sa osobom koja me je tako ljubazno ugostila i nudila me Klo Vužoom iz 2003.

- Ovo je sjajno vino, znate.

- Verovatno - odgovori ne-Sigrid otpivši gutljaj. - Moje nepce nije dovoljno istančano da bi to razabralo.

- Ne dopada vam se?

- Ne onoliko koliko bih htela.

- Shvatam. Vi ste ekstremista kada se radi o šampanjcu.

- Upravo tako.

Još se nisam usuđivao da je pitam za ime. Toliko sam želeo da ga saznam da bi moja preterana radoznalost učinila pitanje suviše intimnim. Potom mi pade na um da postoje mnoge stvari o kojima sam goreo od želje da je propitam, a koje su mi, naprotiv, bile istinski zabranjene: ko je Olaf, ko bi trebalo da sam ja, kojim smo se zajedničkim poslovima bavili? U poređenju s tim, oblast onomastike učinila mi se bezopasnom. Možda bi čak bilo neuljudno da je ne pitam.

- Kako se zovete?

Osmehnula se.

- Kako god hoćete.

- Kako to?

- Kako biste hteli da se zovem?

- Neću ja ništa. Recite mi svoje pravo ime.

- Nemam ga. Ime iz lične karte nikad mi nije ni bilo od koristi. Majka mi je patila od amnezije, i svaki put bi me nazvala drugačije. Otac i brat me nikako nisu ni zvali. U školi su mi se svi obraćali po prezimenu, koje sam, srećom, promenila.

- Zašto srećom?

- Jer sam se prezivala Batist, a to je muško ime. Stvarno je čudno kad vas na sve strane nazivaju Batist.

Pretrnuo sam. Nastade tišina.

- Inače - nastavih - to ime vam da je pravo da krstite ljude. Dakle, možete sami da odaberete ime. Kad razgovarate sami sa sobom, kako se nazivate?

- Ne nazivam se. A vi se sebi obraćate po imenu?

- Naravno. Grdim sâm sebe: „Batiste, kretenu jedan!”

Prsnula je u smeh.

- Nazvali ste sebe Batist! Zbunila sam vas svojim pričama...

Dočekao sam se na noge kako sam znao i umeo:

- Kako vas Olaf zove?

- Naziva me švedskim imenom.

- To vam je po volji?

Slegla je ramenima.

- Navikla sam. Osim Batista, dopadaju mi se sva imena koja dobijem.

- Čak i Gertruda?

- Gertruda mi se baš sviđa.

- Meni je bolje čak i Batist.

- Ja ne volim svoju porodicu, pa ne mogu voleti to ime. Sem toga, znate, dopada mi se ideja da nosim ime koje mi svako dâ po nahođenju.

- To dođe isto kao, recimo, privremeni poslovi.

- Baš tako.

- Koje vam je ime Olaf odabrao?

- To vam neću reći. Ne želim da utičem na vašu maštu.

Pravio sam se da razmišljam gledajući je pažljivo, kao kada kod trgovca bojama pomno proučavate paletu sa uzorcima. Delovala je kao da se živo raduje što je neko tako posmatra. Razumeo sam je: želela je da proživi *ad libitum* taj intenzivni trenutak koji svako iskusi samo jednom, a da ga nije ni svestan - dobijanje imena.

Zapravo sam već bio odlučio. Frapirala me je činjenica da sam je instinktivno, pre nego što sam uopšte znao da nema ime, već bio krstio. Kao da sam predosetio njenu potrebu i ispunio je imenom koje mi je već zvučalo prisno.

- Sigrid.

- Sigrid - ponovi ona očarano. - Lepo je.

- Je li to ime koje je Olaf smislio?

- Ne.

- Koje je ime odabrao?

- To se vas ne tiče.

- Uvek čuvate u tajnosti imena koja vam ljudi daju?

- Kada sam bliska sa tom osobom, da. Olaf mi je muž.

- A od osoba koje vam nisu bliske, koje je najsumanutije ime koje ste dobili?

- Zašto vas to pitanje do te mere zaokuplja?
- Ne znam - odgovorih, svestan da je to zbog mog sopstvenog imena.

Neko vreme je razmišljala, i najzad reče:

- Sigrid.
 - Smatrate da nas dvoje nismo bliski?
- Nasmejala se.

- U svakom slučaju, drago mi je što ste odabrali švedsko ime. To je veoma blagonaklono s vaše strane. Kao da me primete u svoj svet.

„Draga moja Sigrid, ti mene primaš u svoj svet” - pomislio sam.

Kada se pozdravila i otišla, osećao sam se frustrirano što ne mogu da odem s njom u sobu. „Ti parovi što spavaju u odvojenim sobama stvarno su nepodnošljivi”, prošlo mi je kroz glavu. Ali Sigrid nije ni znala da sam od sada ja njen suprug, a u tim stvarima ne valja prenegljivati.

Legao sam, očaran ovim danom. Šta sam radio? Pročitao sam odličan roman, spavao, pio Dom Perinjon i Klo Vužo, večerao u prekrasnom društvu. Ne postoji bolji način da se provede vreme. Pre svega, bolje sam upoznao svoju ženu. Mislio sam da sam oženjen Šveđankom iz snova, kad ono, supruga mi je bivša narkomanka iz Bobinjija, koju sam krstio imenom Sigrid, zbog čega mi se samo još više sviđala.

Međutim, njeno prezime Batist učinilo mi se kao preterana koincidencija. Vratio sam se na teoriju zavere. Slučajnost? Na interfonu, pored broja mog stana, pisalo je Batist Bordav. Je li moguće da je počivši Olaf odabrao da tu pozvoni isključivo iz razloga što mu je ime zvučalo poznato? Ako je tako, nemam zašto da brinem.

Uprkos dugom popodnevnom dremanju, osetio sam kako me hvata san. Ne postoji zov kome je teže odupreti se, utoliko pre što nisam imao nikakvog razloga da mu se ne prepustim. Spokojno sam zaspao.

*

Četiri sata kasnije, u mojoj glavi se zaorila melodija od deset nota, iskrsla iz bog će ga znati kog zakutka mog pamćenja. Sedeći na krevetu sav prestravljen, prepoznao sam broj telefona koji je Olaf okrenuo pre no što će ispustiti dušu.

Šta ako je to broj ove vile? Pored kreveta nalazio se telefonski aparat, ali na njemu nije ništa pisalo. A neću valjda krenuti da istražujem usred noći. Bolje da opet zaspim nastojeći da ne zaboravim taj broj. Mogao sam se pouzdati u svoje sećanje: nije li me upravo probudilo u četiri ujutro? Nažalost, iz iskustva mi je bila poznata apsurdnost pamćenja koje vam daje informacije kada nisu ni od kakve koristi, a umukne kada vam je neki podatak neophodan. Nisam umeo da se služim notnim pismom. Kad bih samo mogao da zabeležim melodiju!

Upalio sam svetlo, uzeo papir i olovku. Nacrtao sam deset tačaka u skladu sa visinom tona i spojio ih kao kakvo sazvežđe. Moj sistem notacije bio je, najblaže rečeno, rudimentaran, ali pamćenju je ponekad dovoljan i minimalan oslonac.

Ta škrabotina me po svoj prilici nije baš umirila, pošto je sada samo čudo moglo da me uspava. Besmisleni pesmuljak od deset nota motao mi se po glavi kao da unutra imam nekakav faličan mehanizam koji se ne može zaustaviti. Podsetio me je na pet nota iz filma *Bliski susreti treće vrste* koje služe za komuniciranje s vanzemalcima, pa svi žitelji planete počinju besomučno da ih sviraju kako bi prizvali Marsovce.

A koga sam ja to zvao?

U jednom trenutku akord mi je tako udario po nervnom sistemu da sam ispustio krik. Trenutak kasnije, upitao sam se da li me je Sigrid čula. U sledećoj sekundi ponadao sam se da me je čula i da će dotrčati u moju sobu, odevena u satenski negliže, kako bi saznala razlog moje uznemirenosti. Ja bih se izgovorio na košmar i zamolio

je da ostane kraj mene, položi svoj nežni dlan na moje grozničavo čelo i otpeva mi uspavanku.

To se nije dogodilo. Pade mi na pamet da kriknem glasnije, ali se nisam usudio. Da bih ućutkao melodiju, zaredao sam u glavi najpre *Strawberry Fields*, potom *Enjoy the Silence*, potom *Satisfaction*, potom *Bullet with Butterfly Wings*, potom *New Born*: sva ta kakofonija nije mi pomogla. Niz od deset glupavih nota izranjao je preko Bitlsa, Depeš Moda, Stonsa, Smešing Pampkinsa i Mjuza kao nekakav zvučni korov. Za uzvrat, napor me je umrtvio od umora, te sam opet zaspao.

Probudio sam se u deset ujutro. Iskočio sam iz kreveta, navukao beli frotirni bademantil i sišao. Doživao sam Sigrid, tražio je. Nije više bila tu.

„Nedeljom ostajem kod kuće. To je jedini dan kad ćete morati da trpite moje prisustvo”, rekla mi je. Danas je ponedeljak.

Razočaran, otišao sam u kuhinju. Već mi je bila spremila kafu i kupila kesicu kroasana. Pročitao sam poruku sa ceduljice:

Dragi Olafe,

Nadam se da ste lepo spavali. Vraćam se večeras oko sedam. U slučaju nekog problema, nazovite me na mobilni 06...

Želim vam prijatan dan.

Sigrid,

Versaj 24. 7. 2006.

Potpisala se imenom koje sam joj ja dao. Zapitao sam se kakav je to utisak na nju ostavilo. Rado bih je nazvao da je upitam, ali pomislih da bi bilo neprikladno: čovek od velikog značaja ne bi gubio vreme na takvo ponašanje.

Kolačić je prišao i netremice me gledao dok sam jeo kroasane. Pružio sam mu nekoliko komadića, koje je prezrivo odbio, dajući mi do znanja da on nije mačak koji će se zadovoljiti tuđim mrvicama. Takođe je izbegao moje pokušaje da ga pomilujem po širokim leđima. Ta životinja nije volela neznance.

Dok sam još pio kafu, dohvatio sam telefonski aparat iz kuhinje i okrenuo 06. Zvuk se nije poklapao s melodijom koja me je sinoć proganjala. Pritisnuo sam 01, i to je odgovaralo. Dolazili su u obzir i brojevi 04 i 07, ali Olaf bejaše napomenuo da zove Pariz. Naravno, može se desiti i da me je lagao.

Bilo je tek pola jedanaest. Kasnije ću nastaviti sa istragom. Oдох da se potopim u veliku kadu. Da sam još Batist Bordav, sad bih radio s kolegama u kancelariji. Kako sam mogao protraćiti toliko godina života na posao od koga mi je tako malo ostalo u sećanju?

Puštao sam da mi se telo razmekša u vrućoj vodi. Bio sam srećan poput sušene pečurke koja se namače u supi, i naslađivao se vraćanjem nekadašnje zapremine. Oduvek sam sažaljevao sušeno povrće: kakav je to život ako izgubite svu svoju vlažnost? Na ambalaži nas uveravaju kako je suvi proizvod zadržao sva pređašnja svojstva; ali kada bismo priupitali to sasušeno bilje, njihovo mišljenje bi se bez ikakve sumnje razlikovalo. Kako li je negde dosadno biti neistruljiv!

Otkako sam se zvao Olaf, osećao sam se porozno. Nalik na kuskus, upijao sam okolnu tečnost. Ako se tako nastavi, moje telo će ispuniti čitavu zapreminu kade. S obzirom na količinu pene za kupanje koju sam sipao u marinadu, moja tkiva će imati ukus sapuna.

Kada je i mozak počeo da mi se natapa, izašao sam iz kupke. Bolje da centralni deo sistema zadržim u operativnom stanju i izbegnem kurčšlus. Moj lik u ogledalu imao je boju kivanog jastoga. Obukao sam bademantil i sišao u salon. Tamo se nalazila stereo linija o kakvoj Batist Bordav ne bi mogao ni da sanja. Šveđani i haj-faj, to je poznata stvar. Pade mi na pamet da sam ovde već jedan dan i dve noći a još nisam čuo nikakvu muziku. Poslednja osoba koja je ubacila CD u ovaj aparat mora da je bio pokojni Olaf. Ako je bio nalik meni, nije vratio disk na mesto posle slušanja. Rešio sam da proverim, te sam uključio CD plejer i pritisnuo dugme „play”.

Srce mi je snažno lupalo pri pomisli da slušam poslednju muziku koju je čuo moj prethodnik. Prve note pokazale su da je reč o klasici. Olakšanje: nisam naleteo na nešto otrcano švedski, tipa *Abba*. Ubrzo sam identifikovao kompoziciju: *Stabat Mater* od Pergolezija.

Da bih postigao savršenost trenutka, doneo sam iz kuhinje čašu Klo Vužoa od juče. Opružio sam se na kauču i naslađivao se sjajnom muzikom i sjajnim vinom.

To je isto vino koje su pile izbezumljene zvanice u filmu *Babetina gozba* - Nordijci se zbilja razumeju u burgundce. Namrštio sam se: poslednja osoba koja mi je pričala o burgundskim vinima bio je onaj vinar na telefonu, neposredno posle Olafove smrti. Zaista, jesam li ikad imao svog vinara? Pa još pritom vinara iz Burgundije? Batist Bordav nije pio tako otmena pića. U ovoj priči bilo je malo previše burgundskih vina. Opet zavera.

Prisetih se da sam nameravao da preduzmem telefonsku istragu i pronađem broj Olafovog poslednjeg sagovornika. Nažalost, kompozicija *Stabat Mater* je pokrila onu melodiju u mom mozgu, koji je imao dobar ukus: između Pergolezija i Frans Telekoma, izbor nije bio težak. Pa ipak, onih deset tonova bili su mi potrebni: kako da ih iskopam iz memorije?

Vrteo sam se ukруг, čupajući kosu. Nema ničeg mukotrpnijeg od pokušaja da iščeprkate neki priprosti pripev iz glave zaposednute veličanstvenim orkestrom. Imao sam utisak da obavljam iskopavanja ispod nekog raskošnog grada kako bih izneo na svetlo dana ruševine kakve uboge varošice. Ta apsurdna arheologija dovela me je do ludila.

Počeo sam da ječim: „Pergolezi, umukni!” sve mahnitije. Kolačić me je prezrivo posmatrao. Potrčao sam na sprat da nađem jučerašnju škrabotinu. Ispostavilo se da mi nije od veće mnemotehničke koristi nego, recimo, muzički telegram. Zaurloao sam od očaja.

Sišao sam u prizemlje. U kuhinji sam opet ugledao poruku od Sigrid. Njen broj telefona poklapao se sa današnjim datumom: iskoristio sam to kao izgovor da je nazovem.

Javila se odmah.

- Je li koincidencija - upitah je - što je vaš broj isti kao današnji datum?

- Ne, ja menjam broj svakog jutra. Na taj način uvek znam koji je datum.

- Stvarno?!

- Pobogu, Olafe, naravno da je koincidencija! Da nije vas, ne bih ni primetila. Samo ste vi u stanju da uočite takve detalje.

- Mislite?

- Da. Profesionalna deformacija, pretpostavljam.

Završili smo razgovor u prijatnom tonu. Pitao sam se koje je zanimanje moglo deformisati mozak na takav način. Tajni agent? Da, tajni agent bi izuzetno pazio na detalje. Moja paranoja bi bila od dragocene koristi u kontrašpijunaži. A ako je moj prethodnik primao u svoju kuću tajnog agenta, da li se i on bavio istom profesijom?

Mozak je haotičan kompjuter. Melodija broja od deset cifara isplivala je na površinu. Uvek je tako, kad više ne tražite neki podatak, baš tada ga nađete.

Popeo sam se i ušao u svaku prostoriju. Prostrana soba sa radnim stolom - mora da je Olafova. Seo sam za pisaći sto. S obzirom na količinu brojeva upisanih u adresar, trebaće mi sto godina da identifikujem onaj koji odgovara melodiji.

Doduše, raspolagao sam neograničenim vremenom i nisam imao šta drugo da radim. Smesta sam se prihvatio posla: čim bih naišao na broj koji počinje sa 01 ili 04, podigao bih slušalicu i otkucao partituru, zastajući kod prvog odstupanja od tražene dekafonije. Odlučio sam se za abecedni red, mada redosled ionako nije imao značaja. Kod slova B otkrio sam, sa popriličnim olakšanjem, da se ne pojavljuje nijedan Bordav. Sem toga, izgleda da Olaf i ja nismo imali zajedničkih poznanika. Tako mi je bilo draže.

Monotoni i tupavi zadaci oduvek su mi se sviđali. Da nije tako, kako bih mogao onoliko dugo da radim kao kancelarijski službenik? Volim da se osećam korisnim a da mozak ne mora da mi se grči od napora. To je bolje od neaktivnosti, jer oslobađa glavu osećanja teskobe. Najlepše sanjarije se odvijaju tokom obavljanja najglupljih poslova. Automatsko pilotiranje ipak ne sprečava sive ćelije da analiziraju čovekovu aktivnost na plodonosan način: posle nekog vremena, toliko sam se navikao na muzičku deonicu od deset cifara da mi tastatura takoreći više nije ni bila potrebna da bih je čuo. Kako sam se oduvek divio ljudima koji čitaju partiture i oduševljavaju se njihovom lepotom, bio sam ponosan na svoj nezatni napredak.

Katkad bi me neko ime inspirisalo i dekoncentrisalo. Deskovjak Elžbjeta. To mora daje Elizabet na poljskom. Elžbjeta - lepo zvuči. Susret s nekom Elžbjetom Deskovjak nagoveštava nešto neočekivano. Nimalo nalik Polu Demareu, iz sledećeg reda. Ili bi mi

pozivni broj podstakao maštu: 00 822, koja je to zemlja? Ili, još šašavije: 00 12 (1479) - to mora da je neko ostrvce u Pacifiku. Zar tamo postoje telefoni? Zamišljao sam nekog tipa na vrhu kokosove palme kako se sasuljava niz stablo zato što je čuo zvonjavu telefona.

Kao bezobrazni klinci, ponekad bih došao u iskušenje da ih pozovem. Nisam ja plaćao račun, pa zašto da se ustežem? „Halo, kako se zove vaša zemlja? Koliko je kod vas sati?”

Te budalaštine su me usporile. U pola dva po podne, bio sam tek kod slova E. Sišao sam u kuhinju i napravio sendvič sa salatnom potočarkom. To je izvrsno, ali potočarku treba dobro oprati, inače ćete se razboleti od neke užasne bolesti koja se može dobiti samo od potočarke, neke grozote od koje se umire u najgorim mukama. Upravo je to ono što potočarku čini izuzetnom. Baš kao i japanska riba fugu, koja za sašimi⁴ znači isto što i ruski rulet za društvene igre.

Vratio sam se imeniku. Dok sam jeo, iz glave mi je isparilo moje novostečeno muzičko znanje. Morao sam iznova da počnem da pritiskam tastere, nalik na retarda koji je otkrio novu igru.

Iznenada, telefon zazvoni. Uspaničio sam se, ne znajući kako da postupim. Najzad podigoh slušalicu ne bi li prestao taj nepodnošljivi zvuk. Bila je to Sigrid.

- Izvinite, Olafe. Imate li neke vesti o mom mužu?

- Ne. Jesam li smeo da se javim?

- Kako god hoćete. Kao da ste kod svoje kuće.

Nije ni slutila koliko je to tačno.

- Zvala sam više puta, ali neprekidno je bilo zauzeto - reče ona.

- Tako je - odgovorih, u velikoj neprilici. - Oprostite.

- Ma, ne mari.

- Brinete se za Olafa?

- Navikla sam već. A i nemam razloga za brigu, zar ne?

- Naravno.

Spustio sam slušalicu, posramljen što sam je tako slagao. „Navikla sam već”, izjavila je. Da li je to trebalo da shvatim kao potvrdu teorije o tajnom agentu? Koje drugo zanimanje omogućava da nestajete ne obavestivši svoju ženu?

A šta ako sam ja šef uticajne mreže kontrašpijunaže? Dopadala mi se ta ideja. Pošto nikada nisam imao tajni, bila bi to i te kakva

promena. Ali avaj, koliko ću još dugo moći da blefiram ljupku Sigrid?

*

Popodne je proteklo a da nisam ni primetio. Bio sam navio budilnik da zazvoni u devetnaest časova, kako bih se obezbedio da ne budem uhvaćen u Olafovoj sobi dok pretražujem njegov imenik. Kad je zazvonio, bio sam kod slova I, takoreći ne znajući za sebe. Usporilo me je slovo G: Olaf je poznavao nenormalno veliki broj ljudi čije prezime počinje na G.

Još uvek u bademantilu, skljkao sam se na kauč u salonu. Trud me je iscrpeo. Uživao sam u trenutku: bio sam muž koji, posle napornog radnog dana, čeka na povratak supruge. Radovao sam se što ću je videti. Šta li je otišla da radi? Nisam imao prava da je pitam.

Kad sam začuo otvaranje vrata, krenuo sam joj u susret. Sigrid je imala ruke prepune kesa sa imenima poznatih butikata.

- Mogu li da vam pomognem?

- Ne, hvala, nije teško. Istuširaću se, pa ću vam se pridružiti.

Ležeći na kauču, pitao sam se da li su stvari zaista takve kakve izgledaju. Je li Sigrid provodila dane trošeći Olafov novac po luksuznim prodavnicama? Može li se živeti tako? Naslađivao sam se svojim neznanjem.

Kada je ušla u salon, imao sam utisak da je obukla novu haljinu. Po čemu sam znao da je nova? Nije mi bila poznata sadržina njenih ormana. Delovalo mi je logično: bila je u šoping, i poželela da odmah isproba ono što je kupila. Takođe mi se činilo da se drži poput osobe koja nosi neki deo odeće po prvi put. Poželeh da joj dam kompliment, ali se prisetih da treba da se naviknem na ulogu muža. U skladu sa tim, nisam ništa primetio.

- Olaf još uvek nije telefonirao? - upitala me je.

- Nije. Sigrid, dobro znate da nemate nikakvog razloga za brigu.

U mom tonu bilo je malo mrzovolje. Ta oštrina ju je umirila:

- U pravu ste, baš sam glupa. Posle toliko vremena, trebalo bi da toga budem svesna.

„Čega to?“ - pomislih, ne rekavši ništa.

- Da li vam se izlazi? - upitala me je.

Nanjušio sam zamku.

- A vama?

- Ja sam ceo dan provela napolju. A vi ne izlazite već dva dana.

Možda osećate potrebu za tim.

- Ne. Dobro mi dođe promena, znate.

- Shvatam - sa smeškom će ona.

Uf.

- Veoma mi je drago što vam se ne izlazi. Ovde nam je baš lepo.

- Volite ovu vilu?

- I previše.

- Zar ne smatrate da je dekor pomalo...

Zastao sam, tražeći odgovarajuću reč. Nije on bio ni kičast ni pompezan. Bio je naprosto ogavan, ali nisam to mogao da kažem.

Blagonaklono je slegnula ramenima.

- Mislite, drugačije je od Bobinjija? I jeste. Ja se u to ne razumem, znam samo da me je ovo mirno i luksuzno mesto spaslo.

- Da ste mogli sami da birate, biste li odabrali ovu vilu?

- Nemam pojma. Drago mi je što nisam ni morala da biram, ne znam da li bih umela.

- Olaf ju je izabrao?

- Ne. Njegov prethodnik.

Moj prethodnik je imao prethodnika.

- Olaf voli ovo mesto?

Bilo mi je teško da o njemu govorim u sadašnjem vremenu.

- Ne znam, nije mi rekao. Zna li da ja moram sebe da teram da izlazim?

- Zašto se primoravate?

- U suprotnom ne bih ni kročila napolje. Naručivala bih stvari koje su mi neophodne za život i živela bih ovde zamandaljena.

- Je l' bi to nekome predstavljalo problem?

- Već sam probala.

- I, kako je ispalo?

Smeteno je odmahнула glavom, kao da ne želi da priča o tome.

- E pa, ja nisam pomolio nos napolje već dva dana i najradije bih tako i nastavio.

- Nastavite, molim vas! - oduševljeno će ona. - Na vašem mestu, i ja bih učinila isto.

- Moje prisustvo vam ne smeta?

- Naprotiv. To je bolje od samoće.

- Shvatam. Ja ili neko drugi, svejedno...

- Nisam to htela da kažem. Niste vi prvi Olafov kolega koji je ovde odseo. Nego, drugačiji ste.

- Objasnite mi.

- Kod drugih, tačno se oseća da im je boravak ovde samo odmor između dve misije. Kao da su u hotelu; to ih ne zanima. Nestrpljivi su da odu. Njihov život je negde drugde. Mada, pazite, razumem ih. Zašto bi pridavali ikakav značaj ovom mestu? A vama se, izgleda, baš dopada ovde.

- Potpuno ste u pravu.

- Oduševljena sam. Ova kuća vam pobuđuje znatiželju, čitate knjige iz biblioteke... Sem toga, vi ste prvi uz koga nemam utisak da sam hotelsko osoblje.

- Zaista?

- Da. Pri tome ne mislim da su vaše kolege neučtive, razumem njihovu potrebu da ne pričaju. Ali otkako ste vi ovde, osećam da postojim.

- Pretpostavljam da i u Olafovom prisustvu imate taj osećaj.

- Manje nego s vama. Nadam se da ne ispadam nevaspitana ili nezahvalna što sam to rekla. Olaf me je spasao, i lepo se brine o meni. A vi se interesujete za mene. Ili sam bar stekla takav utisak.

- Interesujem se za vas, budite uvereni.

- Kako ste divni! Vodite uzbudljiv život u kome su ulozi ogromni, i uspevate da se zainteresujete za tako beznačajnu osobu.

„Uzbudljiv život u kome su ulozi ogromni.” Ma, nije valjda! Jedino što je obeležilo moj život bili su Olafova smrt i susret sa njegovom ženom. Kad bi samo znala!

- Vi ste sušta suprotnost beznačajne osobe.

Nisam želeo da ispadnem neotesan dodajući još nešto.

- Kako ne, Olafe. Pogledajte kako provodim dane.

- Ja to ne znam.

Radovao sam se što ću najzad saznati nešto o tome. I baš je taj momenat debeli mačak odabrao da se sa ozlojeđenim pogledom

namesti pored gazdarice.

- Gladan si, Kolačiću moj. Daću ti sad da jedeš.

- Je l' to ne može da sačeka?

- Ne. Kad je Kolačić gladan a ne nahranimo ga odmah, penje se po stolovima i ruši stvari. Više i ne brojim vaze koje je tako polomio.

- Nije on glup. Ako vidite i mene da to radim, znaćete da treba da me nahranite.

Nasmejala se. Krenuo sam za njom u kuhinju. Kolačić se bacio na svoju paštetu sa četiri zvezdice.

- Da vam donesem flašu šampanjca?

Navika je već bila stvorena.

Dok je bila u podrumu, izgrdio sam mačka:

- Kretenu! Najzad je htela da mi saopšti svoj dnevni raspored, i baš je tada gospodin našao da zahteva svoju papicu!

Kolačić me nije udostojio ni trunke pažnje. Njegovo likovanje bilo je poražavajuće.

Sigrid se vratila sa Vev Klikoom u kofi punoj leda.

- Predlažem da svakog drugog dana popijemo po jednu „udovicu” - rekla je.

Izgleda da je predviđala da ću tu dugo ostati. To mi je odgovaralo.

- A kako bi bilo da se vratimo u salon? Šampanjac sa mirisom mačje hrane...

- U pravu ste - reče ona.

Sem toga, nije mi se dopadalo da delim Sigrid sa Kolačićem.

Napunila je čaše prekrivene injem.

- Kome večeras nazdravljamo? - upitala je.

- Sigrid. Identitetu koji sam vam ja dao.

- Za Sigrid - reče ona pre no što će ispiti šampanjac sa slašću i olakšanjem.

Ispraznio sam čašu na eks kako bih skupio hrabrosti da je podstaknem da nastavi:

- Pre nego što vas je mačak prekinuo, pričali ste mi o tome kako provodite dan.

- To svakako ne može biti duga priča - reče ona.

- Niste ni počeli.

- Videli ste me maločas kad sam se vratila. Zar to nije dovoljan odgovor?

Imao sam utisak da joj je neprijatno. Poslužio sam je još jednom čašom pitajući se o čemu bismo mogli da pričamo. Koju temu da odaberem a da ne bude opasna niti nezgodna?

Devojci se zavrtelo u glavi. Izvinila se i prilegla.

- To je zbog šampanjca na prazan stomak - rekoh. - Danas niste ništa jeli.

- Nije strašno. Volim vrtoglavicu.

Njen smeh mi je ukazao na to da je malo pripita. Sad je bio trenutak.

- Pričajte mi o sebi, Sigrid.

- Nema bogzna šta da se kaže. Nemam čak ni ime. Primam ljude koji prolaze kroz ovu kuću i čuvam njihove tajne.

- Vi predstavljate veću tajnu od svih njih.

- Znao da nije tako, Olafe. Rekla sam vam ono malo što uopšte ima da se kaže o meni.

- Možda tajna neke osobe i ne zavisi od toga šta može da se kaže o njoj.

- Sipajte mi još jednu čašu, molim vas, i nemojte mi reći da to nije razumno.

To sam i učinio. Sela je da bi pila. Otpila je gutljaj i promrmljala:

- Volim kad moj život, nalik na mene, nema nikakvog smisla i nikakve težine.

- Da nema težine, još i hajde. Ali nije bez smisla. Vi ste smisao Olafovog života.

Prsnula je u smeh.

- Uopšte nije tako.

- Oženio se vama.

- Neću vam otkriti ništa novo ako vam kažem da je to samo reda radi.

Jeste, otkrila mi je nešto novo. A nisam mogao da je pitam za razlog.

- To ipak ne isključuje osećanja - improvizovao sam.

- Da. On me jako voli.

- Mnogo vam duguje.

- Ja njemu dugujem sve.

- Vi ste sjajna domaćica njegovim gostima. Vidim i sam.

- To nije teško.

- Kako nije? Prvi put sam tako lepo ugošćen.
- Čudi me. Čula sam da je u Teheranu fantastično.

Teheran? Ja radim u Teheranu? Kako da se povratim posle takve informacije?

- Vrlo jednostavno, nemam nikakvu uspomenu na Teheran - uverio sam je.

- To je možda dobar znak. Ljudi se sećaju onoga što ih šokira, što im smeta.

- Ili što ih oduševljava.

- Sreća vaša što pijem šampanjac pa mogu da slušam takve stvari! Nasmejala se. Upitah se da nisam preterao. Ona nastavi:

- Ne može vam se pozavideti na profesiji. Tajne imamo svi. Ali mi makar nad njima imamo kontrolu. Sami biramo šta treba prećutati, i zadržavamo za sebe pravo da obznanimo šta god hoćemo kome god hoćemo. U vašem slučaju, to ne zavisi od vas. Pretpostavljam da ponekad čuvate informacije čija vam suština nije poznata. I morate da rizikujete život kako biste prenosili i krili stvari koje vama deluju beznačajno.

Sada sam bio sto posto siguran: tajni agent, bez ikakve sumnje.

Odvratio sam blaziranim tonom:

- Pa to je i drugde čest slučaj. Novinar koji izveštava o beznačajnim događajima, reklamni agent koji hvali proizvod kakav nikad ne bi kupio, anoreksični kuvar, sveštenik koji je izgubio veru...

- Nisam o tome razmišljala - zadržljivo će ona.

Dopunila mi je čašu.

- Zašto ste odabrali to zanimanje, Olafe?

Oduševio sam se što mi je postavila takvo pitanje. Tajni agent je verovatno vrsta tipa kome bi lepa plavuša sipala šampanjac u odgovarajuću čašu. Ali ona je očekivala ozbiljan odgovor, te sam se potrudio da je ne razočaram:

- Biramo li mi išta, Sigrid? To je sudbina. Naprosto bivamo izabrani.

- Kako čovek zna da je izabran?

Otpio sam gutljaj i vrtoglavo se bacio u čistu improvizaciju:

- To počinje još u detinjstvu, kad osećamo da odrasli kriju neke informacije. Jedan deo naše ličnosti razmišlja filozofski, i uverava nas da samo treba da čekamo: kad odrastemo, samo će nam se kasti. Drugi deo ličnosti je paranoičan, i sluti da nam odraslo doba

neće ništa otkriti i da, ako želimo da saznamo, treba to da potražimo i šćepamo.

- Da, ali to je aktivna strana vašeg posla. Meni pasivni aspekt deluje mnogo teže i veoma frustrirajuće.

- Kako to mislite, pasivni?

- Pa, čuvanje tajne. Kako čovek zna da je za to predodređen?

Osmehnuo sam se, shvativši da imam autentičnu uspomenu iz detinjstva koja bi pružila idealan odgovor.

- Dok smo mali, ne uspevamo da sačuvamo tajnu. To je faza u odrastanju, kao učenje higijene. Kad čovek malo bolje razmisli, možda je to i povezano. Ja sam u obe oblasti zaostajao. Sa devet godina, doživeo sam poslednji neuspeh na tom polju. Primetio sam da u tome kasnim za drugom decom, i hteo sam da dokažem da sam sposoban da sačuvam tajnu. Roditelji su od mene nešto krili, bojeći se da ću to odati starijoj sestri. Užasno sam se razbesneo. „Recite mi, videćete da umem da ćutim!” Posle dugog navaljivanja, majka mi je šapnula na uho: „Tvoja sestra će dobiti klavir za rođendan.” Nekoliko sekundi sam bio zabezeknut, a onda sam povikao: „Žili, dobićeš klavir za rođendan!” Nisam znao zašto sam to uradio. Tajna je naprosto izbila iz mojih usta kao gejzir. Ne možete ni da zamislite koliko su me zadirkivali. Moji roditelji i sestra svima su pričali tu priču, umirući od smeha, govoreći da sam ja osoba koja je patološki potpuno nesposobna da sačuva tajnu.

- Baš slatko - reče Sigrid.

- U tom trenutku, meni sve to nije bilo nimalo slatko. Hteo sam u zemlju da propadnem od sramote. Tada se u meni začela želja da postanem upravo suprotno: olimpijski šampion u tajanstvenosti.

- Kako se to postiže?

- Počinje se od sasvim sitnih stvari. Na putu do škole, dok niko ne gleda, premestite pet metara dalje neku saksiju sa cvećem postavljenu uza zid. Pre ćete umreti nego da nekome kažete. Nema veze što to nikoga ne interesuje. Shvatate da je istinska priroda tajne u duboko ličnoj odluci. Mislite na to, mislite sve češće i češće. Svakog jutra, dok idete u školu, strepite dok se približavate famoznom zidu: je li saksija i dalje premeštena? Da li je vlasnica saksije primetila skandal, da li ju je vratila na prvobitno mesto? Kada

utvrdite da je cveće još na mestu gde ste ga vi stavili, srce vam snažno lupa.

- I kako se to završava?

- Ne završava se. Jednog dana, kad poodrastete, završite osnovnu školu, idete drugim putem u koledž,⁵ i ne uzbuđuje vas više šta se dalje dešava sa saksijom sa cvećem koju ste premestili. Vežbate se na komplikovanijim tajnama, odnosno manje apsurdnim. Krišom zakačite fotografiju gole žene na zid učionice. Opet biste radije crkli nego da priznate krivicu za taj podvig, i tome slično. Znae da ste spremni onog dana kada tajna više nije veštačka. Onda kada znate da ćete biti u ozbiljnoj nevolji ako se otkrije ko je oštetiio direktorov auto.

- Namerno?

- Uopšte ne.

Sigrid kao da je premišljala o mojim rečima. Bio sam prilično ponosan što sam uspeo da joj objasnim genezu zanimanja kojim se nisam bavio. Pitao sam se da li bih bio u stanju da učinim isto za bilo koju profesiju, kad ona prozbori:

- Baš čudno.

- Da - potvrdih, ne znajući o čemu govori.

- Neverovatno da su roditelji Šveđani dali kćeri ime Žili.

Unutar mog mozga, jedan glas je zaurlao: „Eto vidiš, nisi se promenio od svoje devete godine; i dalje nisi u stanju da sakriješ svoje tajne! Baš ti je trebalo da se hvališeš!” To me ipak nije sprečilo da se dočekam na noge munjevitom brzinom:

- Nije to ništa neobično, moji roditelji su bili frankofili.

- Ali vas su nazvali Olaf.

- Takođe su bili i patriote. Treba da podgrejem jelo od juče. Videćete da je bolje kad odstoji jedan dan.

Dok sam čekao da provri voda za testeninu, promešao sam paprikaš u kome se sos polako topio. Kolačić je završio večeru i napustio prostoriju. Sigrid je postavila sto u kuhinji. Ja sam poslužio jelo.

- Zar vam se ne čini da je meso mekše, da je bolje upilo ukus šampinjona?

- Da - odvrati ona sa učtivim oduševljenjem.

Iznervirala me je. Nisam mogao da se uzdržim:

- Zbog čega toliki broj žena smatra da je zavodljivo ako premalo jedu?

- Zbog čega toliki broj muškaraca smatra da žene imaju za cilj da ih zavedu?

Sâm sam to tražio. Od srca se nasmejah.

- Nemojte se osećati obaveznom. Dovršiću vašu večeru, ako vam to nije neprilično.

- Ko vam je rekao da će nešto ostati u tanjiru?

- Intuicija.

I zaista, ostalo je poprilično. Pružila mi je svoj tanjir, koji sam počistio bez femkanja.

- Volela bih da mi se sutra pridružite - reče ona.

- Treba vam neko da vam nosi pakete?

- Idem u muzej.

Malo mi je nedostajalo da je upitam zašto. Tada mi pade na um moja telefonska misija.

- Nažalost, to će biti nemoguće - odgovorih.

- Šteta, tako mi se išlo sa vama.

- Zašto?

- Velika je prednost kada muzej posetite u društvu inteligentne osobe.

- Baš ste ljubazni. Ništa ne propuštate. Ja u muzejima nikad ništa ne pričam.

To i nije sasvim bila laž, pošto nikad nisam ni išao u muzeje.

- Posećujete li ih često?

- Da. Živeti blizu metropole a ne posećivati muzeje bilo bi isto toliko nenormalno kao posedovati ranč a ne jahati, zar ne mislite?

- Ne znam ni sam koliko već dugo nisam kročio u neki muzej.

- To se ne može porediti. Nije potrebno da vam objašnjavam kakav život vi vodite. A ja sam neaktivna. Muzeji su stvoreni za ljude poput mene.

- A koji ćete to muzej obići?

- Muzej savremene umetnosti, i odmah u komšiluku, Tokijsku palatu.

Osetih sramotno olakšanje što sam to izbegao.

Odlazeći, upitala me je da li su mi jutrošnji kroasani bili po volji. Rešio sam da ostanem đubre do kraja:

- Više volim zemičke sa suvim grožđem.
- U redu - reče ona, nimalo šokirana, pre no što će iščeznuti u svojoj sobi.

*

Spavao sam monstruozno dobro. Kako je to moguće? Obe prethodne noći sam mnogo spavao, ne može se reći da sam se ubio od posla - najverovatniji ishod trebalo bi da bude, u najmanju ruku, nesаница. U vreme kad sam živeo u svom stanu, to jest u sebi, bio sam na nju takoreći pretplaćen. A u ovoj versajskoj vili otkrio sam kako izgleda san pravednika. Iako bih se teško mogao tako nazvati.

Zadržao sam se u krevetu uživajući u neverovatnoj slasti temeljno odmorenog tela. Tuširanje je otklonilo štetna isparenja tako provedene noći. Navlačeći bademantil, počeh da slutim da će mi još dugo služiti kao uniforma.

U kuhinji me je čekala kesica zemički sa suvim grožđem. Zasmejao sam se kao derle kome ispunjavaju i najmanji hir. Moja sreća ne bi bila potpuna bez poruke od Sigrid: izuzev jedne rečenice („nadam se da će vam ovo pecivo odgovarati”), bila je ista kao juče, ali prijalo mi je što je tako jutarnje sveža, kao i doručak.

Jeo sam radujući se u sebi, najpre zato što je bilo ukusno, a onda i zato što sam izbegao posetu muzeju. Kafa me je podstakla na razmišljanje: šta ja to imam protiv muzeja? Moji roditelji su uglavnom bili uspešni u mom vaspitanju, voleo sam čitanje, muziku - kako su toliko omanuli u pogledu muzeja?

Pokušao sam da se setim prvog muzeja u kome sam bio. Verovatno mi je bilo šest godina. Nisam u stanju da tačno odredim da li je to što su me vodili da gledam bilo astečko ili kinesko, evropsko ili afričko. Zbrkana mešavina statua, slika, slomljenih čupova i grobnica. Jedino sam siguran da su bile stare stvari, čak i kad su ih nazivali modernim.

Mama nije prestajala da se ushićuje i ispituje me o mojim „utiscima”. Nisam imao ama baš nikakvih, sem u pogledu majčinog konstantnog orgazma, koji nisam bio u stanju ni da podražavam, a kamoli osetim. Ali morao sam nešto odgovoriti, pa sam uzvraćao:

„baš lepo”, osećajući da to nije pravi odgovor, pogotovo kad bismo zastali pred rekonstrukcijama prinošenja ljudskih žrtava. Moji roditelji su uprkos tome delovali očarani mojim mišljenjem. Zaključio sam da i oni misle isto i da imaju loš ukus.

Po muzejima se svuda osećao miris mumija. Čak i kada nije bilo leševa, što je retkost po tim mestima gde su mrtvaci vrhunac prestiža, zaudaralo je na smrt, ali ne na potresnu smrt globalja ili haotičnu smrt bitaka, već na dosadnu smrt zvaničnih komemoracija.

Dok se moja majka neprekidno trzala od oduševljenja pred starudijama, otac je, po mom mišljenju, simulirao. Gledao je tu hrpu sa odsutnom učtivošću, sem kada bi čitao naglas muzejska objašnjenja. To sam nepobitno otkrio kad sam imao desetak godina, prilikom posete nekoj izložbi primitivne umetnosti. U jednom uglu nalazili su se nekakvi rugobni štapovi sa urezanim šarama ružnjikavih boja. Tata se približio toj grozoti, možda zaintrigiran činjenicom da se tako nešto uopšte izlaže. Na sav glas je pročitao tumačenje: „Ostrva Samoa, izrezbareni podupirači. Žili, Batiste, dođite da vidite.” A onda je dodao, bez imalo ironije niti ikakvog skrivenog značenja: „Stvarno su izvanredni ovi izrezbareni podupirači.”

Sećam se kako smo se sestra i ja preneraženo zgledali. Izgovorio je to baš kao profesor Mortimer u stripu „Tajna Velike piramide” Edgara Pjera Žakoba, kada razgleda muzej u Kairu. Recitovao je naučenu ulogu.

Zapravo, jedino što mi je u muzejima zaokupljalo pažnju bilo je ponašanje mojih roditelja. I njihov stalno isti komentar u kolima, pri povratku kući: „Izložbe su zamorne, ali drago nam je što su deca ovu videla. Batist je bio očaran.” Kultura zasnovana na nesporazumu.

Sve u svemu, da su mi muzeji naprosto bili dosadni, ne bih ih zamrzeo. Nemam ništa protiv dosade, ali kada se smarate a osećate se obaveznim da pokažete zainteresovanost - kakva je to neviđena gnjavaža!

Kad sam završio s kafom i mudrovanjem, popeo sam se u radnu sobu. Nastavio sam sa imenikom od slova I, i iznova se bacio na zadatak. Sa slušalicom prislonjenom uz uho, imao sam utisak da osluškujem Olafov prošlo. Dopadala mi se ta paranoična provera. Bila je interesantna, ali na drugačiji način od muzeja. Prsti su mi

kucali brojeve i zastajali kod prvog neslaganja sa očekivanom melodijom. Izgledao sam kao da tražim kombinaciju za otvaranje sefa.

I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. Išlo mi je brže nego juče, ušao sam u štos. Treba napomenuti da je K, a pogotovo Q, bilo izuzetno kratko. Dešavalo mi se da se zanesem pa okrenem broj do kraja, sačekam da se veza uspostavi i naletim na nepoznate ljude. Izvinio bih se zbog greške i spustio slušalicu.

Već sam se pretvorio u mašinu isključenu iz stvarnosti, kad prepoznah dekafoniju. U glavi mi se uključio alarm, i smesta sam prekinuo vezu. Čiji sam to broj okrenuo? *Sheneve Georges*. Koje li nacionalnosti može biti neko ko se zove *Georges Sheneve*? Pojma nemam. Kako se izgovara *Sheneve*? Šeneve? Šenev? Šnev? Senv? A *Georges*, je li to Džordž ili dobri stari francuski Žorž? Kad smo već kod toga, Žorž i jeste ime karakteristično za starije ljude.

Sad je trebalo da nazovem tu osobu. Nisam imao hrabrosti. Na kraju krajeva, mogla je to biti i koincidencija. Sem toga, nisam do kraja pročešljao imenik. Između Šeneva (ako se tako izgovara) i slova Z moglo je biti i drugih čiji je broj obrazovao istu melodiju. Ma ne, to me sopstveni kukavičluk navodi na takve neverovatne pretpostavke. Hajde, hajde, nisam se valjda ovoliko mučio ni zbog čega! Mora da je taj Žorž Šenev osoba koju je Olaf pokušao da pozove pre no što će umreti u mojoj dnevnoj sobi.

Duboko sam udahnuo i odsvirao posmrtnu melodiju. Dugo je zvonilo. Prošli put, tu je zvonjavu pokrenulo dugme „*redial*” na mom telefonu. Već sam znao da nema sekretarice. Počeo sam da se nadam da nema nikoga, kad se slušalica podiže. Bila je to neka žena.

- Halo?

- Dobar dan, gospođo. Da li bih mogao da razgovaram sa Žoržom, molim vas?

Nisam se usuđivao da izgovorim prezime, iz straha da ću pogrešiti.

- Ko ga traži?

- Olaf Sildur je na vezi.

Neobična tišina.

- Samo trenutak, molim vas.

Čuo sam njene korake kako se udaljavaju. Imala je glas dame od šezdesetak godina. Drugi koraci se približiše. Tokom nekoliko sekundi, srce mi je panično tuklo.

- Vi ne možete biti Olaf Sildur - reče mi jednoličan glas starijeg muškarca.

- Ja jesam Olaf Sildur - odgovorio sam ne podižući ton.

- Olaf Sildur je mrtav.

Umalo da pitam: „Kako znate?” Zadovoljio sam se time da neustrašivo odgovorim:

- Ja sam Olaf Sildur.

Tišina.

- Nagađam ko ste vi. Budite veoma oprezni, gospodine. Ne postaje se Olaf Sildur tako lako.

Glas mu je bio prepun ironičnih insinuuacija. Prekinuo je vezu. Bio sam u iskušenju da ga opet nazovem. Ne znam zašto su moji prvi refleksi uvek tako idiotski.

„Budite veoma oprezni, gospodine.” Taj sarkazam bio je očita pretnja. Bolje bi mi bilo da pobegnem. Žorž Šenev je sigurno imao identifikaciju poziva i mora da je znao odakle telefoniram. Osim ako Olaf nije imao opciju da sakrije svoj broj, što je bilo moguće. Mada, sa brojem ili bez njega, Šenevu neće trebati dugo da me locira. Ne mora da bude bogzna kako dovitljiv pa da pogodi gde se nalazim.

Pola četiri po podne. Ništa me nije sprečavalo da uskočim u odelo, utrčim u „jaguara” i zbrišem u inostranstvo. Imao sam švedsku ličnu kartu, mogao sam da se nastanim ma gde u Evropi, pa i u Švedskoj, zašto da ne? Ime Žorž Šenev ne zvuči švedski. Tamo bih bio miran. Otpočeo bih novi život.

Nisam se ni micao sa stolice. Otkud ta apsurdna inercija? Na pomisao da treba da napustim vilu, bio sam težak hiljadu kila. Kroz vrata koja sam ostavio poluotvorena, videh Kolačića kako ulazi. Sa iznenađujućom žustrinom za svoj stas, skočio je na radni sto i ugnezdio se povrh imenika. Postalo mi je jasno da se neće tako skoro pomeriti odatle.

Životinje nam saopštavaju poruke. Ova je bila nedvosmislena - ako ostaneš, evo u šta ćeš se pretvoriti: u debelog mačora. To mi je delovalo optimistički. Ako je pretvaranje u debelog mačora jedina

opasnost koja mi pretila, bio sam u iskušenju da ostanem. Ali mnogo je verovatnije da će me ubiti Žorž Šenev ili neko iz njegove mreže.

Nisam hteo da napustim Sigrid. To je bio razlog iz kog sam se osećao nesposobnim da odem. A da je ubedim da pođe sa mnom? Morao bih joj priznati istinu. Međutim, je li moguće da ne zna za Olafovu smrt, ako je Žorž upoznat s tim?

Razmišljao sam posmatrajući Kolačićev stomak kako se diže i spušta u ritmu njegovog usnulog disanja. Da li se tip koji je umro kod mene odista zvao Olaf Sildur? Fotografija na ličnoj karti ličila je na njega, ali mogla je ličiti i na nekoga drugog. Kad sam je video, nisam posumnjao u njenu verodostojnost, ali ako niste policajac, tajni agent ili carinik, te stvari i ne dovodite u sumnju.

Odabrao sam pretpostavku da je moj pokojnik zaista Olaf. U tom slučaju, kako je Žorž Šenev znao da je on mrtav? Olaf mu je telefonirao od moje kuće, pa je Žorž mogao da identifikuje broj, zahvaljujući kome je dobio i moje ime i adresu. Zamislio sam Šenevove ljude kako upadaju u moj stan, obivši bravu ili razvalivši vrata, i pronalaze leš. Jesu li mislili da sam ga ja ubio?

Nemoguće. Na Olafovom telu nije bilo nikakvih znakova nasilja. Međutim, mogli su da pomisle da sam ga otrovao. Bez autopsije, ta hipoteza bila je verovatnija od sumanutе slučajnosti da tip od trideset devet godina bez razloga odapne u stanu nepoznatog čoveka. Došlo mi je da iz sveg glasa povičem da sam nevin.

Ali ako su se stvari tako odigrale, zašto Žorž nije obavestio Sigrid o smrti njenog muža? Moralo je postojati neko drugačije objašnjenje.

Pokušao sam da zamislim radikalno nov scenario, dovodeći teoriju zavere do krajnosti. Dan uoči smrti navodnog Olafa, tip koji mi je ispričao onu neobičnu priču kod ne-sećam-se-više-koga bio je saradnik Žorža Šeneva. Njegova razmatranja imala su za cilj da utiču na moje sutrašnje ponašanje, posle planirane smrti tobožnjeg Sildura. Bili su rešili da ga likvidiraju, pa su mu dali neki otrov sa uspojenim dejstvom koji će proraditi oko devet ujutro, i poverili mu misiju da uđe u moj stan radi nekog zadatka, te da odatle telefonira Šenevu. S obzirom na okolnosti njegove smrti, predvideli su da ću pobeći, pa ako policija otkrije telo, ja ću biti idealni krivac. Tako će njihova mreža skinuti sa sebe odgovornost za sumnjiv smrtni slučaj.

Zašto baš ja? Zato što sam imao iste godine, istu visinu, istu boju kose, dovoljno uvrnut um - i dovoljno promašen život - da bih došao na ideju da zamenim svoj identitet za Olafov. Ko im je mogao sugerisati da mene odaberu? Moji susedi, kolege, prijatelj koji me je pozvao na onu večeru, bilo ko. Čemu telefonski poziv Šenevu? Zato da bi ovaj znao da je Sildur zaista kod mene.

Odmahnuo sam glavom. Ovo je da poludiš. Moj mozak stade da proizvodi teoriju za teorijom. Tip koji je kod mene bacio kašiku već je bio uzurpirao identitet nekog pokojnog Olafa Sildura. Ja sam uzurpirao identitet jednog uzurpatora identiteta, bio sam varalica na kvadrat. Da, ali u tom slučaju, kako je moguće da Sigrid ne zna da je udovica? Ili ovako. Radi se o burlesknom slučaju podudaranja imena. U Švedskoj, ime Olaf Sildur isto je tako često kao u Francuskoj prezime Dipon. U pitanju je nesporazum. Ili je možda neki mućkaroš izvlačio korist iz tog ogromnog broja imenjaka, recimo zato da bi prebacivao novac na svoj račun. Možda je u stvari taj prevarant preminuo kod mene? Ili neko od ljudi koje je mućkaroš nasamario? Čija je Sigrid bila udovica? Ne, ne, ne. Tip je simulirao da umire. On je bio provalnik. Gost na jučerašnjoj večeri mi je zatrovao um s ciljem da me natera u beg, kako bi njegov pajtaš mogao na miru da me opelješi. Ako je tako, zašto su odabrali takvog siromaška kao što sam ja? Smešno. Reč je o nizu slučajnosti bez glave i repa. Žorž Šenev nije ništa pokušavao da mi poruči u telefonskom razgovoru. Poznavao je nekog Olafa Sildura koji je umro, pa šta s tim. Izjavio mi je da nikad neću postati taj tip, to je bila prosta i očigledna stvar, treba stvarno biti paranoik pa u tome razabrati pretnju. Kolačić mi je ukazivao na ispravan stav: leći i spavati.

To sam i učinio. Vratio sam se na kauč u salonu gde sam juče onako slatko odspavao. Legao sam. Prošlo mi je kroz glavu da, ako trajno usvojim taj stil života, neće dugo proći pre nego što postanem debeli mačor, kao što mi je Kolačić i predskazao. To umovanje mi je pomoglo da utonem u san.

Kad sam se probudio, Sigrid je sedela na podu kraj kauča i razneženo me posmatrala. Protegao sam se i izgovorio prvo što mi

je palo na pamet:

- Gladan sam.

Prsnula je u smeh.

- Spavanje i jelo. Nazvaću vas Kolačić broj dva.

- Baš smešno što ste mi to rekli. Upravo sam o tome razmišljao pre no što sam zaspao.

- Znam da ste gladni, ali zar ne bismo mogli da popijemo našu tradicionalnu bocu šampanjca? Šampanjac je hranljiv.

- Važi. Pod uslovom da posle večeramo.

- Najbolja berba Rederera?

- Što da ne?

Dok je silazila u podrum, zapitao sam se kako je moguće da sam već do te mere blaziran da mi pomisao na to da ću piti odličan šampanjac sa stvorenjem iz snova deluje sasvim prirodno. A trebalo je da budem u bekstvu, za volanom „jaguara”, kako bih umakao Žoržu Šenevu. Odustao sam od pokušaja da shvatim šta mi se dešava. Čim je trebalo da se prepustim događajima - pogotovo kada su ti događaji podrazumevali najbolju berbu Rederera i lepu devojkicu - u tome sam bio sjajan. Moj život se sastojao od naizmeničnih sekvenci paranoje i sladostrasne otupelosti.

Kucnuo je čas za uživanje. Sigrid se vratila sa poslužavnikom. Otvorila je Rederer iz 1991. i sipala ga u ledenu čašu koju mi je pružila. Zvuk kloketanja šampanjca najavljuje sreću. Bilo je prijatno letnje večer, moja domaćica nosila je mini-haljinu koja je otkrivala noge dostojne jedne Skandinavke. Čovek bi se razboleo od stokholmskog sindroma i za manje od toga. Nazdravio sam („Kolačiću, koji nam daje primer”) i ispio zlatne mehuriće.

- Sviđa vam se? - upitala je.

- Može se podneti.

Nasmejala se.

- Delujete veoma srećno - rekoh joj.

- Izložba u Tokijskoj palati ostavila je na mene snažan utisak.

„Neće me valjda sad udaviti pričom o muzejima”, pomislio sam. Oglušivši se o moje unutrašnje protivljenje, ona nastavi:

- Izložba se zove „Milijardu godina - jedan sekund”. Cilj je da posetilac oseti proticanje vremena.

- To sam i naslutio iz naslova - mrzovoljno odvratih.

Neosetljiva na moju primedbu, Sigrid nastavi:

- Među ostalim stvarima koje su izložene, jedna me je potpuno zapanjila. Za nju je izdvojena čitava sala. Reč je o ekspediciji koja je 1897. krenula da balonom preleti Severni pol. Posada se sastojala od dva muškarca i jedne žene sa zadatkom da naprave snimke kamerom i fotoaparatom, u svrhu naučnih istraživanja. Posle tri dana, saradnici su izgubili kontakt s njima, nisu mogli ni da ih lociraju, ni da ih prate po tragu. Prošlo je trideset godina. Pukim slučajem, njihovi leševi su pronađeni u nekakvom zatonu gde se balon srušio. Žena je još držala kameru, kojom je snimala sve do samog kraja.

„Mora da se usled smrzavanja ukočila usred pokreta, inače bi pustila kameru” - pomislih, ne shvatajući ni sam zašto se zadržavam na takvom detalju.

- U toj sali, neprekidno se pušta film koji je samrtnica snimila. Na njemu se ne vidi takoreći ništa: slika prikazuje nepreglednu belinu, posutu crnim mrljama koje su, začudo, muzeolozi ocenili kao, najverovatnije, oštećenja na filmu od vremena i hladnoće. Ništa više. To mogu sa sigurnošću da kažem, jer sam se zadržala u prostoriji dva sata i gledala film. Spremna sam da poverujem da su crne fleke oštećenja, ali sam sigurna da je ta beskrajna belina zaista ono što je ta žena snimila. Nikada me nijedan film nije tako potresao. Jedno ljudsko biće, umesto da pokušava da se spase, radije je odabralo da sačuva svedočanstvo o svojim poslednjim časovima.

- Smatrate da je to u redu? - upitah, postavši svestan da me to ponašanje podseća na moje, s jedinom razlikom što ja nisam snimao.

- Ne znam, ali razumem tu ženu. Verovatno je pomislila, s razlogom, da bi bilo beskorisno pokušavati da se spase, s obzirom na mesto gde se nalazi. Ali, zar nije fantastično što je snimala? Pretpostavljam da je bila zaprepašćena tim svetom sačinjenim od beline i da je želela da ga ovekoveči. Sigurno se nadala da će, kad njeno telo bude pronađeno, ljudi odgledati traku. Poslednja želja samrtnice bila je da sa drugima podeli svoje uzbuđenje. Dopada mi se ta avanturistkinja. Kakvu samo veru u ljudski rod treba imati pa da uložite poslednje atome snage u jedan tako krhak testament! Najlepše od svega je to što je njena vera doživela ispunjenje čak i

iznad njenih očekivanja, jer čak ni u najluđim snovima svakako nije mogla zamisliti da će se njen film neprekidno prikazivati u jednoj sali Tokijske palate u Parizu.

- Da, ali ipak, na privremenoj izložbi - pecnuo sam je.

- Ta izložba me je pomirila sa čovečanstvom - zaključila Sigrid, sa suzama u očima.

Razumeo sam njenu potresenost, ali ja nisam želeo da budem potresen. Izboru sam imao napretek kako da joj uništim veru u čovečanstvo: da joj otkrijem kako je njen presveti muž radio za organizaciju nitkova koji trenutno nameravaju da me ubiju, kako smo ona i ja tek pioni u aferi koja prevazilazi naše moći, i kako je jedino što opravdava njenog supruga činjenica da je mrtav.

Dopunio sam čaše i upitao je:

- Kad bi ova noć bila poslednja u vašem životu, kako biste je proveli?

Nasmešila se.

- Ne bih snimala. Ne bi bilo interesantno snimati unutrašnjost vile.

- Šta biste spasili?

- Da li bih preživela ako odem?

- Recimo da da.

Slegla je ramenima.

- Ne osećam u dovoljnoj meri hitnost situacije.

Uozbiljio sam se.

- Sigrid, garantujem vam: ako noćas ne pobegnemo, sutra ćemo biti mrtvi.

Nasmejala se.

- Čak i ako se uživim u vašu izmišljenu priču, nisam u stanju da se uplašim. Moj život znači vrlo malo. Svejedno mi je da li ću umreti.

- A ako ja umrem?

- Uverena sam da vi znate šta radite.

Je li se šalila, ili je shvatila ozbiljnost mog upozorenja?

- Mislim da je na vašu vilu bačeno prokletstvo inercije.

- I ne slutite koliko ste u pravu - izjavi ona. - Šta mislite, zašto se primoravam da izlazim svakog dana od ujutro do uveče? Zato što me u suprotnom ophrva ta inercija, koja je ovde toliko slasna da čovek i ne shvata zašto bi želeo da od nje beži.

- A zašto vi to želite?

- Zašto su Odisej i njegova posada želeli da pobegnu sa ostrva Lotofaga?

- Upravo zato, ja sam oduvek smatrao da nisu dobro postupili. Pogotovo kad pogledate koje su ih sve nevolje čekale pošto su isplovili! A mogli su da ostanu s tim blaženo usnulim narodom do kraja života!

- Ali onda se Odisej ne bi vratio Penelopi.

- Vi nemate taj problem, koliko mi se čini.

- Hajde da postavimo obrnuto pitanje. Zašto ne bih izlazila svakog jutra?

- Da biste ostali kraj mene.

Prsnula je u smeh.

- Zasitili biste se mog društva.

- Ko pominje društvo? Nije mi potrebno da neprekidno budete pored mene. Meni je potrebno vaše prisustvo: da osetim da ste u vili, da čujem da ste živi.

„Da i ne govorimo o zaštiti koju bi mi to obezbedilo”, pomislih.

- U svakom slučaju, nećete ovde odsesti sto godina - reče ona.

- Zar to nije bila vaša želja?

- Jeste. Ali znam da je neostvarljiva.

- A kad bih rešio da ostanem, šta bi se, po vašem mišljenju, desilo? Zbunjeno me je pogledala.

- Zar vaše kolege ne bi došle po vas?

- Mislite?

- Tako mi se čini. Koliko sam shvatila, vi niste slobodni da činite šta vam je volja.

- A kad bih se sakrio ovde?

Začutala je na neko vreme, a zatim svečano izjavila:

- Kad biste se sakrili ovde, ne bih vas odala.

Upravo je zapečatila pakt.

- Šta biste radije? Da sutra pođete sa mnom, daleko odavde, ili da me sakrijete u svojoj vili?

- Kuda da pođemo?

- Odvezli bismo se do Danske, a onda preko ostrva prešli u Švedsku.

Delovala je kao da je u iskušenju. Pomalo sam strepeo. Nakon razmišljanja, rekla je:

- Radije bih da ostanemo i sakrijemo se.
- „Dobra mala” - pomislih.
- Nadam se da niste razočarani - dodade ona - ali želim da budem tu kad se Olaf vrati.
- Na njega sam zaboravio.
- Ne bojte se: kad on dođe, sakriću vas čak i od njega.
- Toga se i nisam plašio.
- Zašto ste zbog mene pristali na ovako nešto? - upitao sam.
- Vi ste prvi čovek koji se za mene zainteresovao. Čak ni moj muž se nikad nije toliko interesovao za mene.
- Znači, sutra ujutro nećete otići? Pazićete na mene?
- Zaista to želite?
- Da - odgovorio sam, postićeno se osećajući kao dete koje preklinje majku da ostane s njim.
- Može.
- Osmehnuo sam se. Ona se iznenada zabrinula.
- Šta ću da radim ceo dan?
- Ovo što sad radimo.
- Ne radimo ništa.
- Nije tačno. Pijemo.
- Dopunila je čaše, odmahujući glavom.
- Zar ćemo sve vreme provesti u piću?
- Pićemo odličan šampanjac: bolje zabavice od toga nema.
- Koliko nedelja nameravate da živite tako?
- Zauvek.
- Šta će s nama biti?
- Videćemo.

*

Već od sutra otpočeo je taj novi život.

Probudio sam se kasno, pošto sam skandalozno dobro odspavao. Još sam se malo baškario u krevetu pitajući se, iz čistog uživanja da sebe malo nerviram, da li je Sigrid održala reč. Istuširao sam se, navukao bademantil i sišao. U kuhinji, Sigrid mi je pružila šoljicu kafe.

- Tu ste - rekoh sa tako vidljivim zadovoljstvom da se ona ozarila od sreće.

- Pripremila sam kofu sa šampanjcem u salonu.

- Jesam li ja jedini ko ovoliko spava?

- Niste. To je deo prokletstva ove kuće. Ja svakog jutra navijem budilnik, inače bih ustajala u potpuno nenormalno vreme, kao Kolačić.

- Ja sam rešio da Kolačić bude moj duhovni guru.

- Ako hoćete, dobiće i on šampanjac u svoju posudicu.

Prisetio sam se da se salon vidi sa ulice. Sigrid je premestila kofu u kuhinju.

- U koliko sati počinjemo? - upita ona.

- U jedanaest pre podne. To je mana šampanjca: nije dobar kada tek iskočite iz kreveta.

- Već ste probali?

- Da, kao vino, viski, votka i pivo: naprosto ne ide.

- Pivo ujutro? Zašto ste isprobali nešto tako užasno?

- U pravu ste, od toga nema gore stvari. Učinio sam to iz divljenja prema Bukovskom, koji se budio još potpuno nacvrčan, i odmah pio pivo. Vrlo brzo sam odustao od toga da ga imitiram. On je bio heroj.

- Mislite, alkoholičar.

- Heroj alkoholizma. Pio je sa nekom vrstom odvažnosti. Gutao je neverovatne količine alkohola najgoreg kvaliteta, a potom pisao predivne stranice.

- Želite li i vi da pišete?
- Ne. Ja želim da budem s vama.
- Hoćete da vidite dokle će vas alkoholizam odvesti?
- Ne može čovek postati alkoholičar ako pije isključivo šampanjac.

Uputila mi je skeptičan pogled.

Tačno u jedanaest, otčepila je Vev Kliko. Prvi gutljaji su me paralizovali od zadovoljstva. Trebalo je ćutati i zatvoriti oči: neka celo moje biće postane rezonantna kutija ove naslade.

- Vi imate jednu veliku vrlinu, Sigrid: umete da pijete. To nije tako česta pojava kod žena.

- Izgleda da ih ne poznajete. Jeste li oženjeni, Olafe?

- Nisam. Ovo je prvi put da ste mi postavili neko indiskretno pitanje.

Ućutala je, kao da je uhvaćena u nečemu lošem. Dopunio sam čaše kako bih razvejao nelagodnost.

Postoji jedan trenutak, između petnaestog i šesnaestog gutljaja šampanjca, kada je svaki čovek aristokrata. Taj tren je ljudskom rodu neuhvatljiv iz jednog sasvim banalnog razloga: ljudi toliko žure u dostizanju vrhunca pijanstva da se u tome izgubi taj kratkotrajni stadijum kada im se pruža mogućnost da zasluže plemićko dostojanstvo.

*

Tri sata kasnije, Sigrid otvori treću bocu. Lagana hladnoća između nas dvoje istopila se.

- Flaša šampanjca na sat je dobar prosek.

- Vi niste pijani. U vašem poslu ste stekli naviku u piću.

- Naravno. Oni koji loše podnose alkohol ne primaju se u naše redove.

- Ni ja nisam pijana. Samo pripita. Jeste li primetili koliko je svaki gutljaj izvrstan?

- Zbilja. Obično, pre ili kasnije se dođe do stadijuma kada šampanjac prestaje da prija i kada se pređe na crno vino, viski ili kruškovaču. Nas dvoje osećamo sve dobre efekte šampanjca, i nijedan od loših. Imam utisak da jedno na drugo imamo ametistično dejstvo.

- Kakve sad pa veze ima ametist?

- Etimološko značenje reči ametist je „onaj koji uklanja pijanstvo”. Ta se osobina pripisivala dotičnom dragom kamenu. Antičke ispičuture nisu se odvajale od svojih ametista.

- I to je delovalo?

- Ne verujem. U današnje vreme, svako ima svoj štos, više ili manje odvratn: gutanje ulja iz konzerve sardina pre odlaska na terevenčenje, ili tapaciranje želuca pomoću dva aspirina rastvorena u vodi ili maslinovom ulju.

- Kakva grozota!

- A nama je, eto, dovoljno što smo zajedno. Sve se odvija kao da pretvaramo šampanjac u energiju istog trenutka kada ga ispijemo.

- Kako objasniti taj neobični fenomen?

- Ne znam. Hajde da ispraznimo još po jednu čašu, da nam pomogne da to razbistriamo.

Sati su tako proticali. Bio sam suviše zaokupljen posmatranjem dejstva šampanjca da bih brojao flaše.

Na svakom kontinentu postoji zamišljena linija nazvana granica slivova, misteriozno mesto na kome reke biraju da li će teći prema istoku ili zapadu, severu ili jugu. U ljudskom telu postoji granica dejstva šampanjca, još misterioznija oblast geografije, od koje zlatasto vino prestaje da teče prema umu i izliva se u pravcu bezgraničnog nehaja.

Dostigli smo stadijum misticizma. U Bibliji piše: „Usta govore od suviška srca.” Od tog trena smo govorili u skladu sa Svetim pismom.

- Sveta Terezija Avilska je u pravu: „Sve što se dešava dostojno je obožavanja.” Ova letnja vrućina, na primer: nije mi jasno zašto se ljudi na nju žale. Ova vrućina je predivna.

- Pogotovo kada čovek ništa ne radi i ispija litre ledenog šampanjca.

- Ko vam je rekao da ja ništa ne radim? Ja sam, zapravo, konačno rešio najvažnije ljudsko pitanje: dnevni raspored. I vas sam, Sigrid, spasao od tog lažnog problema: radili ste bilo šta kako biste se nečim uposlili - išli ste u kupovinu, posećivali muzeje. U suštini, evo šta vam ja kažem: dnevni raspored ne treba popunjavati. Ne treba se ničim upošljavati, treba se prepustiti slobodi.

- Pod uslovom da imate novca.

- Vi imate Olafov u kreditnu karticu, zar ne?

- Imam. Ne znam koliko ima na računu. Jednog dana sam ga pitala, a on mi je odgovorio: „Mnogo.” Kad podižem novac, automat odbija da mi pokaže saldo.

- Olafova kreditna kartica je kao onaj udovičin krčag ulja iz Biblije, koji se ne može potrošiti.

- Kad smo već kod udovice, odoh u podrum po jedan Vev Kliko.

Sigrid je hodala pravo, uprkos vrtoglavo visokim štiklama i stepenu alkoholisanosti. Popela se nazad bez vrludanja i otvorila flašu sigurnim pokretima.

- Vi niste pijani, Sigrid?

- Jesam. Znam da se to ne vidi.

- Po čemu se može znati da ste se napili?

- Kada se napijem, prestajem da se plašim.

- Čega se plašite?

- Pojma nemam. Sve vreme se plašim, čini mi se da je to deo života.

- A samo šampanjac razbija taj strah. Šampanjac sadrži etanol, najbolje sredstvo za uklanjanje mrlja. Iz toga sledi da je strah u stvari mrlja. Pijmo, Sigrid, da se očistimo.

Sasuo sam čašu u sebe. Od ledenih gutljaja glava mi se nadimala.

- A šta ako je strah prvobitni greh, Sigrid? A pijanstvo način da se iznova otkrije svet pre pada?

- Hodajte malo, Olafe.

Ustao sam, zakoračio i stropoštao se.

- Eto vidite, ovo je svet posle pada.

- Ali vi, Sigrid, uspevate da hodate!

- Da vam pomognem da ustanete?

- Nemojte, dobro mi je ovde.

Pod u kuhinji bio je prijatno svež. Zapao sam u neku vrstu sladostrasne kome. Poslednje što sam osetio bila je Zemljina rotacija.

*

Kroz polusan začuh Sigridine korake. Ushićen pomišlju da ću videti njene nožne članke, otvorih oči i nađoh se licem u lice sa Kolačićem, koji me je zgađeno odmeravao.

- Sad ću da nahranim mačka i da vam spremim večeru. Kako ste, Olafe?

- Nikad bolje.

Ustao sam bez većih problema i otišao do prozora. Bio je kraj jula, rano veče, te se napolju videlo kao usred bela dana. Bila je vrućina, ljudi su ceo dan dirinčili u znoju lica svog, dok sam ja hvatao hladovinu u vili, pijuci rashlađeni šampanjac. Letnja žega me nije mučila ni na sekund.

Tip koji je u mene piljio sa ulice mora da je bio ljubomoran. Razumeo sam ga. Na njegovom mestu, i ja bih sebi zavideo. A uz to nije ni znao sa kakvim sam bajnim stvorenjem proveo dan. Pomisao na voajerovu ljubomoru dovela je moju radost do vrhunca. Kad se malo bolje razmisli, ta osobina ljudske vrste - uživanje u tuđoj zavisti - dovoljna je da izgubite svaku veru u čovečanstvo.

Počeo sam da ga prezrivo odmeravam, kako bih ga prekorio zbog niskosti osećanja koja je u meni izazvao. Začudo, to mu nije smetalo. Stajao je tamo kao ukopan. Pridružio mu se još jedan tip i dodao mu sendvič. Sada su me obojica gledala i jela.

„Bacajte mi i kikiriki, kad ste već takvi”, pomislih. Moj pripiti mozak prekasno je dao znak za uzbunu. Bog te jeb'o, pa to su uhode Žorža Šeneva, koje drže stražu! Koliko već dugo?

Utekao sam u kuhinju, koja se nije videla sa ulice.

- Spremam jagode sa mocarelom i bosiljkom - reče Sigrid. - To je bolje od klasične varijante s paradajzom.

- Savršeno.

Nije primetila da mi glas zvuči izveštačeno. Tim bolje. Nije trebalo da joj kažem da smo pod prismotrom. To otkriće povuklo bi za

sobom još drugih, i tako bih, mic po mic, morao da joj priznam i Olafov smrt.

- Kako bi bilo da večeramo u kuhinji? - predložih, nimalo ne uspevajući da delujem prirodno.

- Pa uvek jedemo u kuhinji - odgovori ona začuđeno.

Morao sam pod hitno da promenim držanje: na kraju će posumnjati da postoji neki problem. Seo sam, pomislivši kako je prekasno za beg. Više nismo imali izbora. Ova poslednja rečenica me je smirila. Dok god verujem u mogućnost spasa, nerviram se i strepim. Kada shvatim da ga nema, postajem zen i vrlo šarmantan. Pošto smo već srljali u propast, hajde bar da uživamo u životu.

Sigrid je rasporedila po stolu tanjire i korpicu s hlebom.

- Otišla sam po bocu Kruga - reče ona pokazujući kofu s ledom. - Uz jelo sa maslinovim uljem i bosiljkom, činilo mi se da crno vino ne bi išlo, a belo vino ne volim.

- U pravu ste. Zašto bismo pili išta drugo sem šampanjca?

- Ne bojite se da će vam dodijati, posle količine koju smo danas popili?

- Šta ćemo kad nam se pije.

- Istina. Treba se povinovati isključivo svojim željama.

Otvorio sam flašu misleći šta bih sve sa tom rečenicom mogao postići. Pobožno otpih gutljaj: ipak je to Krug iz 1976.

Sigrid je sela nasuprot mene i počela da jede.

- Nisam posolila, zbog jagoda. Možete da pobiberite ako hoćete.

- Izvrsno je.

- Jeste, bosiljak odlično ide uz jagode.

Slistio sam ceo tanjir. Predjelo mi nije utolilo glad.

- Već ste završili? - oduševila se moja domaćica, koja je jela očajno sporo.

- Da. Pretpostavljam da vi nećete više biti gladni posle tog jela?

- Tako je.

- Znači, ne moram da vas čekam ako hoću da jedem još?

Nasmejala se mojoj nevaspitanosti. Iz frižidera sam uzeo nenormalnu količinu namirnica i doneo ih na sto. Smazao sam šunku, kisele krastavce, kavijar, haringe, sir sazreo u staroj burgundskoj lozovači. Činjenica da sam pod opsadom otvorila mi je apetit.

Sigrid je pljeskala rukama kao da gleda predstavu. Bili smo u sjajnom raspoloženju.

- Jeste li vi i Olaf ikada bili opkoljeni u ovoj vili?

- Opkoljeni?

- Od strane zloća koji motre na vas i ne daju vam da izađete?

Prsnula je u smeh.

- Nažalost, nismo.

- A kako bi bilo da se sad pravimo kao da jesmo?

- Zašto?

- U život ponekad treba ubaciti ponešto izmišljeno. Kao što deca rade. Iz toga mogu proizaći interesantne posledice.

- U Tokijskoj palati ima nekih projekata u tom stilu.

- Eto vidite. Napravićemo eksperiment, nalik na one u Tokijskoj palati. Neku vrstu performansa. Izbegavaćemo da budemo vidljivi sa ulice.

- To isključuje salon.

- Isključujmo, isključujmo. Popnimo se u vašu sobu.

Kako joj ne bih pružio vremena da razmisli, stavio sam joj u ruke obe čaše, zgrabio kofu sa šampanjcem i pohitao uza stepenište. Kada je otvorila vrata svojih odaja, ušunjao sam se sa zavereničkim izrazom lica.

- Kako da budem sigurna da sve ovo nije vaš dovrtljiv način da uđete u moju sobu?

- Zaboga, Sigrid, pa da sam hteo da uđem u vašu sobu, naprosto bih vas pitao.

- Vaša soba gleda na ulicu - na to će ona, mršteći se.

- Mislite?

- Znate to i sami, Olafe. Smislili ste taj lukavi manevar da biste spavali sa mnom.

- Šta ste to uobrazili?

- Znam o čemu govorim. Šveđani su u tim stvarima slobodniji nego mi.

Setio sam se prezervativa nađenih u džepu njenog pokojnog muža. Ne znajući šta bih rekao, napunio sam čaše i pružio joj njenu.

- Čemu sad nazdravljamo? - upitala je sarkastičnim tonom.

- Poštovanju koje osećam prema izuzetnoj osobi koja mi pruža gostoprimstvo.

- A kako to nameravate da me poštujete?
- Tako što neću učiniti ništa što vi ne želite.
- Poznata mi je ta vrsta nabacivanja.

Nipošto nisam smeo da se odvojim od nje tokom noći. Nisu mi bile poznate namere naših protivnika, znao sam samo da želim da štitim Sigrid i ne napuštam je ni na tren. Pored toga, nisam hteo da je uznemirim upozorivši je na opasnost. Nije postojala nijedna druga metoda da ostanem kraj nje, sem udvaranja.

Pogledao sam je pravo u oči.

- Sigrid, želim da spavam pored vas. Obećavam da neću zloupotrebiti situaciju.

- Zašto bih vam dozvolila tako nešto?

- Zato što ste me začarali. Čim odete, makar i na pet minuta, makar i u susednu prostoriju, nedostajete mi. Sasvim ozbiljno, ne znam kako da živim bez vas. I ne vidim šta je u mom ponašanju za osudu. Nemam nikakvih zadnjih namera, sem ako vi to izričito ne budete zahtevali.

- Šta uopšte da odgovorim na takve besmislice?

- Videćete, stvari će se odvijati baš kao što sam vam i predočio. Sve će biti vrlo prirodno. Najpre ćemo dovršiti ovu bocu Kruga, jer znamo šta su prave vrednosti, a potom ćemo leći, kao brat i sestra. Pozajmićete mi neku Olafovnu pidžamu.

Plivao sam u pokojnikovoj pidžami. Sigrid je za spavanje obukla kratku spavaćicu od satena, sa dezenom u vidu naslikanih satenskih spavaćica.

- Gle, slika u slici - primetih.

- Ja ću na levu stranu kreveta.

Legla je, pokrila se i smesta zaspala. Da sam i imao neki plan za zavođenje, ne bi ništa vredelo. Na vrhovima prstiju, otišao sam u svoju sobu, ne paleći svetlo, da bih proverio jesmo li i dalje pod prismotrom. Još se nije bilo sasvim smrklo, te sam video onu dvojicu glavonja na njihovom položaju.

Vratio sam se u Sigridinu sobu i uvukao se u krevet. Koliko ćemo dugo izdržati ovako? Izraz „živeti od danas do sutra” dobio je bukvalno značenje.

Uz tihi zvuk njenog disanja, zaspao sam. Nekoliko puta sam se budio da bih išao u WC. Kad god bih se vratio u krevet, bio sam

zadivljen situacijom: Sigrid leži kraj mene, usnula kao anđeo, a i ja ću joj se ubrzo pridružiti. Opasnost, i pored toga što me je uznemiravala, kod mene uopšte nije izazvala nesanicu. I svaki put bih opet zaspao, kao da pokušavam da podignem zid od samog tkanja sna.

*

Kad sam se probudio, Sigrid više nije bila tu. Izleteo sam iz sobe, panično je dozivajući.

- Tu sam, donosim nam doručak u krevet - odgovori ona.

Smirio sam se i otišao da se umijem ledenom vodom. Začuo sam otvaranje vrata koja izlaze na ulicu. Pojurio sam do prozora svoje sobe i video devojkicu kako prelazi preko baštice i uzima poštu iz sandučeta, ne primećujući dva tipa koji je pomno posmatraju. Ušla je i zaključala vrata. Odahnuo sam.

Vratio sam se u krevet. Sigrid je donela poslužavnik.

- Tost sa džemom od pomorandže, može? Ako vam ne odgovara, skoknuću do pekare po zemičke sa suvim grožđem.

- Ma, savršeno.

Sipao sam joj šoljicu kafe, ponudio joj tost, koji je odbila, i probao džem prepun koštica.

- Moje prisustvo vam očigledno nije smetalo da spavate - rekoh.

- Ni moje vama.

- Izašli ste po poštu. Od sada, više ne zalazimo na stranu vidljivu sa ulice, važi? Ne zaboravite na sinoćnu odluku.

Zakolutala je očima kao na reči nekog deteta koje priča gluposti. Dok je otvarala koverte, jeo sam razmišljajući o svom pariskom poštanskom sandučetu: je li prepuno ili je još uvek onako prazno kao dok sam živio tamo? Primetio sam već da se i pošta povinuje Marfijevom zakonu: proređena je, pa čak i nepostojeća kada osećamo potrebu za spoljnim nadražajima, a prekomerna kada želimo da nas ceo svet ostavi na miru.

Tost se topio u mojim ustima. Nikada nisam za doručak toliko jeo kao u ovoj vili. Tome je svakako doprineo i kvalitet spavanja. Razmazivao sam džem po ko zna kojem tostu po redu, kad opazih da Sigrid užasnuto pilji u mene, držeći u ruci otvoreno pismo.

- Neka loša vest? - upitah, glasom koji je zvučao vrlo neprirodno.

- Ko ste vi?

Kako na to nisam pomislio? Žbiri su joj sigurno otkrili istinu u epistolarnoj formi. Ali, koju istinu?

- Sigrid, znate da smo se mi u našem poslu obavezali na tajnost.

- Olaf je mrtav! Ubili ste mog muža!

- Nisam! Video sam kako umire na moje oči, ali ja s tim nemam nikakve veze. Imao je srčani udar u mom stanu.

- Da je zaista tako, valjda biste mi rekli!

Da, očigledno. Kakav sam idiot!

- Sigrid, kunem vam se da je to istina.

- Kao što je istina da se zovete Olaf, je l' da?

Sateran u škripac, zaigrao sam na sve ili ništa:

- Zovem se Batist Bordav, Francuz sam, imam trideset devet godina. Još uvek mi nije sasvim jasno ko je bio vaš muž, ni kojim se poslom tačno bavio. U subotu ujutro, pozvonio je kod mene - zašto baš kod mene? - da bi obavio telefonski razgovor, i istog časa je umro. Ja sam se uspaničio i nisam pozvao policiju. Pošto je moj život takav da ne zavređuje da se životom nazove, pozeleo sam da preuzmem Olafov identitet. Otišao sam na adresu koju sam našao u njegovim dokumentima, iz čiste radoznalosti. Nastavak vam je poznat.

- Ne, nije mi poznat. Šta radite vi ovde?

- Pijem šampanjac, gledam vas, jedem, odmaram se.

- Ne verujem vam. Koliko sam shvatila, preturali ste po Olafovim stvarima.

- To je istina.

Objasnio sam joj o desetotonskoj melodiji koja mi je pomogla da identifikujem pokojnikov zagonetni telefonski poziv.

- I još pokušavate da me ubedite da niste iz te profesije?

- Polaskan sam što tako mislite.

- Da nisam dobila upozorenje u vidu ovog pisma, šta bi se dogodilo?

- Ništa. Znam da to zvuči suludo. Nikada nisam bio tako srećan kao otkako sam ovde s vama. Da ta prokleta poruka nije stavila tačku na moj ovdašnji život, voleo bih da traje večno.

- Ne biste me obavestili o smrti mog muža?

- Stekao sam utisak da vam je stalo do njega, pa nisam hteo da kvarim našu idilu.

- Našu idilu!

- Pa da, to je reč koja se koristi kad su dva bića očarana jedno drugim.

- Govorite u svoje ime.

- Sada me verovatno prezirete. Međutim, doživio sam trenutke koji govore tome u prilog.

- Ja sam ljubazna, a vi ste uobraženi, eto, u tome je stvar.

- Sigrid, ne prepoznajem vas.

- A šta tek ja da kažem!

- Dobro. Nećemo se valjda svađati kad treba da stupimo u akciju. Još od prekjuče smo zaista pod opsadom nepoznatih gorila. Šta predlažete?

- To je vaš problem. Ja nisam ni u kakvoj opasnosti.

- Mislite? Je li pismo potpisano imenom Žorž Šenev?

- Poznajete ga?

- To je čovek koga je Olaf nazvao u trenutku kad je umro u mom stanu. Šta znate o njemu?

- Nikad nisam ni čula za njega.

- Možda je to neki Olafov neprijatelj. Verovatno je u pitanju nameštaljka. Ne mogu da poverujem da je Olaf umro baš kod mene pukim slučajem. Utoliko pre što mi je prethodne večeri neki tip napričao takve stvari kao da želi da utiče na moje ponašanje. Olaf je bio mojih godina, moje visine, imao je istu boju kose. Zamena identiteta bila je sasvim moguća.

- Vi niste krupni kao on.

- Sa ovakvom dijetom, ne bi mi dugo trebalo da ga dostignem - rekoh, pokazujući poslužavnik.

Začudo, ovaj poslednji argument kao da ju je ubedio u moju nedužnost.

Sigrid je otišla do prozora moje bivše sobe kako bi osmotrila naše špijune. Vratila se rekavši da su joj nepoznati i da ne deluju opasno.

- Otkud znate? Možda su naoružani - pobunih se.

- Zašto bi nas ubili?

- Možda znamo neke činjenice koje su za njih nezgodne, a da toga nismo ni svesni. Ja sam jedini video Olafa kako umire.

- Po onome što ste mi rekli, to nije bila nasilna smrt.
 - Ja sve više mislim da jeste. Najpre su ispitali teren. Ko bi drugi sem mene došao u iskušenje da se zameni s njim? Jedino mi još uvek nije jasno Olafovo učešće u celoj priči: je li to bilo s njegovim pristankom ili su njime manipulisali?
 - Kako možete i da pomislite da bi Olaf pristao da umre?
 - Žao mi je, Sigrid, ali morate priznati da ste ga jedva poznavali.
 - To je tačno. Ali znam da je bio dobar čovek.
 - Bio je svakako takođe i dobar čovek.
 - Šta vam znači to „takođe“?
 - Ne znam ni sam. Možemo li da pobegnemo a da nas gorile ne vide?
 - Kuda da pobegnemo? Ja volim ovu vilu!
 - Valjda ne toliko da u njoj i umrete.
 - Ti ljudi su ovde već dva dana. Zašto bi nas baš danas napali?
 - Zato što znaju da ste primili pismo.
 - To što su mi ga napisali znači da me ne smatraju za saučesnika. Vas oni hoće, a ne mene.
 - I Olaf je bio njihov saučesnik, a vidite koliko mu je to vredelo.
- Uzdahnula je:
- Kuda ćemo?
 - Parkirao sam Olafov auto nedaleko odavde. Ići ćemo kud god hoćete.
 - Ja nemam kud da odem.
 - Ni ja. Ali još nismo došli do toga. Kako da umaknemo?
 - Olaf je bio predvideo ovakvu situaciju. Izgradio je tajni hodnik koji vodi od podruma do banke.
 - Zašto do banke?
 - Ideju mu je dao jedan film Vudija Alena. Po njemu, u slučaju bekstva, novac je najpotrebnija stavka.
 - Jasno mi je zašto ste ga voleli.
- Morao sam ipak još da je nagovaram. Ono od čega je Sigrid bila najnevoljnija da se rastane bila je njena rezerva šampanjca. Taj stav mi je bio beskrajno simpatičan, ali uverio sam je da će nam, sa novcem iz banke, svi restorani sveta postati lična zaliha šampanjca.
- Pomogao sam joj da se spakuje, birajući haljine koje su mi se najviše dopadale. Divio sam se nehajnosti sa kojom je napustila svoj

dotadašnji život.

Malo je nedostajalo da bežim u bademantilu. Ubedila me je da se presvučem. Nerado sam se odrekao svoje druge kože.

Dok smo silazili u podrum, upitao sam je da li da povedemo i Kolačića.

- Ne - reče ona. - Ovde je srećan.

Složio sam se. Kolačić je bio neodvojiv od svog biotopa. Bilo bi to kao kad biste vestalku silom izvukli iz hrama.

U ostavi, Sigrid otvori nevidljiva vratanca u podu i zatvori ih za nama. Podzemna galerija osvetljena njenom baterijskom lampom progutala nas je svojom beskrajnom dužinom.

- Kolosalno. Koliko je dugo Olaf gradio ovaj tunel?

- Godinama.

Olaf je svakako slutio da mu je život u opasnosti. Ne gradi se toliki podzemni hodnik bez ozbiljne motivacije.

Na kraju tunela postojala su dvojna vrata.

- Ova vode u banku, a ova izlaze na ulicu.

- Bilo bi razborito da počnemo od banke.

O tome smo svi sanjali: da upadnemo u trezor neke banke i napunimo ranac novcem. Bio je to divan trenutak mog života. Kad mi je torba već bila na ivici pucanja, Sigrid me zaustavi.

- Da vas podsetim, samo nas je dvoje.

Druga vrata su izlazila između kioska i kontejnera za staklo. Vrlo diskretno, u pravom Olafovom stilu. Opijen težinom novčanica na leđima, povedoh Sigrid ka automobilu.

Upalio sam motor i vozio nasumice. Kad god bih naišao na znak „Ostali pravci”, uputio bih se tuda.

- Kuda idemo? - upita Sigrid.

- Videćete - odgovorih.

Videću i ja. Nisam imao pojma.

- Je li ovo prvi put da ste se poslužili novcem iz banke?

- Naravno - odvrati ona.

- Zašto naravno?

- Do sada nisam imala potrebe za tim. Olaf se pobrinuo da ni u čemu ne oskudevam - čuvena kreditna kartica.

- Da, ali zadovoljstvo pljačkanja banke...!

- To me nikad nije mamilo.

Čudna devojka.

Primetio sam da nečujno plače. Kao pravi balvan, upitah je zašto.

- Olaf je mrtav - reče ona jednostavno.

- Nedostajate vam?

- Da. Nisam ga često viđala. Ali i to malo vremena provedenog s njim mnogo mi je značilo.

I dalje prateći znakove „Ostali pravci”, postadoh svestan da se krećemo ka severu.

- Shvatila sam - reče Sigrid, smešeći se kroz suze. - Idemo u Švedsku.

- Da - improvizovao sam.

- Ta zemlja je i vama isto toliko nepoznata kao i meni.

- Tako je. Idemo na hodočašće Olafovim tragovima.

- Hvala. Veoma ste me dirnuli.

Prošli smo kroz Belgiju, Holandiju, Nemačku, a naposletku i Dansku. Tu smo prešli preko toliko mostova i ostrva da je delovalo kao da se vozimo po moru.

Švedsko tlo nam se činilo svetim. Gume „jaguara” su zadrhtale kad su ga dotakle.

U Grand hotelu Vasa u Stokholmu, zamolio sam Sigrid da nazove Batista Bordava na telefon na poslu. Okrenula je broj koji sam joj izdiktirao i uključila spikerfon.

- Mogu li, molim vas, da razgovaram sa gospodinom Bordavom?

Tišina. Potom sam prepoznao glas one matore oštrokondže Meline:

- Žao mi je, gospođo, ali gospodin Bordav je preminuo prošle subote.

- Molim?

- Imao je srčani udar u svom stanu. Želite li da razgovarate s nekim drugim?

- Ne.

Sigrid spusti slušalicu.

- Dakle, vi ste mrtvi, a ne Olaf - reče ona.

- Da. Sad više i nemam nikakav drugi identitet sem Olafa Sildura, s vašim dopuštenjem.

*

Nije bilo potrebe da se oženim Sigrid; Olaf je to već učinio umesto mene. Tim bolje, ceremonije su mi oduvek bile nepodnošljive. Našao sam se u savršenoj situaciji - bio sam muž bajne lepotice a da nisam morao da se zamaram uobičajenim formalnostima.

Apartman u hotelu Vasa postao nam je adresa stanovanja. „Dom je tamo gde je srce”, prošlo bi mi kroz glavu svaki put kad bih razmišljao o svom neobičnom položaju. Račune sam regulisao u kešu, bez ikakvog dugoročnog plana.

Trebalo mi je izvesno vreme da razmenim sve novčanice ukradene u Versaju, ali vremena sam imao napretek. Kada sam to obavio, složio sam svežnjeve evra u kofer od krokodilske kože i otišao u sedište banke HSBC za Švedsku, gde sam zakazao sastanak. Primio me je jedan bankar, obasuvši me ljubaznošću.

- Želim da otvorim račun - rekoh, pokazavši sadržaj kofera.

Čovek nije ni trepnuo, već je nazvao nekoga telefonom, a potom mi skrenuo pažnju da će novac proslediti stručnjaku da ga prebroji i proveriti.

- To je sasvim u redu - odgovorih, prihvatajući cigaru kojom me je ponudio.

Neki tip je došao po kofer i izašao.

- Biće gotovo za pola sata - obavesti me bankar.

Tih trideset minuta je iskoristio da popriča sa mnom, kako bi bolje upoznao tako bogatog klijenta. Objasnio sam mu da sam napustio Švedsku ubrzo po rođenju, te zato ne govorim švedski. Goreo je od želje da me priupita o poreklu zlatnog rudnika koji sam doneo, ali pribojavao se da bude suviše direktan. Blagonaklono sam mu ispričao kako sam u Parizu došao na ideju da osnujem fond za savremenu umetnost, na čemu sam prilično zaradio.

- Savremena umetnost - ponovi on, kao da želi da se uveri da je to ključna reč.

- To je moja strast - odgovorih, sa ubedljivom ozbiljnošću.
- A zašto ste rešili da se vratite u zavičaj?
- Želim da i u Stokholmu osnujem fond za savremenu umetnost.

Nije pravedno da samo Francuzi imaju koristi od mojih sredstava.

Pretenciozna autoritativnost mojih reči proizvela je značajan efekat. Govorio sam sa ohološću istinskog bogataša. Bankar više nije sumnjao u moje poštenje.

Službenik zadužen za proveru novca vratio se sa koferom i pružio papir čoveku koji je upravo postao moj poslovni zastupnik.

- Hoćete li, molim vas, potpisati ovde, gospodine Sildure?

Stavio sam svoj potpis na dokument koji je potvrđivao da sam banci HSBC poverio osmocifrenu sumu. Moje lice nije ništa odavalo.

Dok nisam dobio čekovnu knjižicu i kreditnu karticu, plaćao sam Olafovom karticom. Sigrid mi je njenu moć predstavila kao neograničenu, i bilo mi je draže da ne dođem u situaciju da otkrijem njene granice.

- Kao da vam baš i ne smeta što živite sa kradljivcem? - upitao sam je jednom.

- Krađa novca me manje šokira nego krađa identiteta - odgovorila je.

- Zašto ste ostali?

Zagrlila me je uz molbu da više ne postavljam glupa pitanja. Rečeno - učinjeno.

*

Laži imaju neobičnu moć: onaj ko ih izmisli, počne da im se pokorava.

Iako sam oduvek mrzeo muzeje i galerije, sada sam ih redovno posećivao - Sigrid je na mene prenela svoju strast prema savremenoj umetnosti.

Neposredni povod bila je izložba Patrika Gansa pod naslovom *My Last Meals*.⁶ Na prvi pogled, uklapala se u moju predstavu o savremenoj umetnosti: ružnjikave fotografije sa neinteresantnim propratnim tekstom.

A onda mi je Sigrid objasnila. Internet sajt jednog tekstaškog zatvora obelodanio je poslednje obroke osuđenika na smrt, poručene dan pre pogubljenja. Namera tamničara bila je cinična: hteli su da ismeju poslednje kulinarske sanjarije velikih kriminalaca, koji su se prosto utrkiivali u prostodušnosti.

Patrik Gans je bio toliko zgađen njihovim postupkom da je učinio upravo obrnuto. Polazeći od gledišta da te maštarije o čizburgerima i čokoladnim kolačićima zaslužuju najdublje poštovanje, zamolio je najcenjenije svetske kuvare da pripreme ta jela, u luksuznom izdanju u kome nesrećnici svakako nisu mogli da uživaju.

Gans je potom fotografisao kuvare i zgotovljena jela, i pridodao belešku s tačnom porudžbinom osuđenika, njegovim imenom i datumom pogubljenja. Odštampani primerici - veličine metar sa osamdeset centimetara - pružali su posetiocima priliku da tačno vide svaki detalj pomfrita, koji se presijavao na gotovo svakoj slici.

Nijedan nije tražio vino, ni pivo, niti neko drugo alkoholno piće. Nabrojani napici bili su jednako detinjasti kao i jela: mleko, ledeni čaj, koka-kola. Retki su se odvažili da probaju neko nepoznato i luksuzno jelo; držali su se ustaljenih vrednosti, kao što su pečeni krompir u ljusci i salata od kupusa.

Na porudžbini izvesnog Lija D. Vonga, spazio sam detalj koji me je iznenadio:

- Precizirao je da hoće koka-kolu lajt - rekao sam Sigrid.

- Da, pa šta?

- U takvom trenutku čovek ne misli na liniju, zar ne?

Sigrid se za trenutak zamislila, pa odgovorila:

- Mislim da je lepo kad neko pazi da ostane vitak na dan svoje smrti.

Da je nisam već voleo, zaljubio bih se u nju zbog te rečenice.

Udaljio sam se da bih razgledao ostale fotografije i detaljno pročitao svaki jelovnik. Posle izvesnog vremena, shvatio sam da sam ganut. Potresno je bilo otkriće da izvesnost smrtonosne injekcije nije uticala na želju osuđenika da se vrate prvim životnim zadovoljstvima, kao što su pire, pita od jabuka ili milk-šejk.

Patrik Gans je razgovarao sa vlasnikom galerije. Prišao sam i srdačno mu čestitao.

- Šta mislite, postoji li mogućnost da se osuđenima zaista posluže ovakvi obroci, koje bi napravili vrhunski kuvari?

- Imao sam tu ideju - reče on. - Nažalost, američki kazneno-popravni sistem to zabranjuje.

- Ako je tako, zar nije onda pripremanje ovih jela uzaludno?

- Ne. To je jedna od uloga umetnosti: da vrati prava obespravljenima. Ovi vlasnici restorana zaslužuju svoju titulu, jer restauriraju ljudskost osuđenika.⁷

Prelistao sam knjigu utisaka. Pročitao sam, među ostalim, i ljutite zabeleške: „Ovo je morbidno”, ili: „Bolje bi vam bilo da nahranite nedužne ljude koji umiru od gladi”, pa čak i: „Ja sam za smrtnu kaznu” - eto, najplemenitiji projekti su uvek na udaru kritike.

Postao sam ubeđen u svoju misiju, i kupio nekoliko Gansovih dela. To je bila prva nabavka Fonda za savremenu umetnost „Olaf Sildur”.

*

Moj novi život sastojao se od tumaranja po stokholmskim galerijama u potrazi za talentima. Nastupao sam kao kupac svega što bi me emotivno dotaklo, bez obzira na cenu.

Ubrzo, u apartman više nisu mogle da stanu sve te slike i skulpture, da ne pominjem činjenicu da je stil hotela Vasa potpuno odudarao od avangardnih dela. Sigrid je otišla da pogleda nekoliko stanova pre no što mi je zakazala neobičan sastanak u donjem gradu.

Uhvatila me je za ruku, otvorila vrata, provela me kroz veoma dugačak neugledan hodnik, a potom mi naredila da zažmurim. Uvela me je unutra, povela me još nekoliko koraka, a onda mi dozvolila da otvorim oči.

Nalazio sam se usred ogromnog prostora koji je na gotovo nestvaran način dočaravao pojam praznine. Pošto je predstavljao jedinstvenu celinu, neko bi ga možda definisao kao poslovni prostor. Mene je svojom zapreminom, oblikom, stubovima i misterioznošću podsećao na hram Abu Simbel. Krstio sam ga tim imenom i kupio ga, ne pitajući za cenu.

Kada je postao naš, u njega sam smestio svoju kolekciju. Pošto još nismo imali nameštaja, stan je ličio na muzej. Sigrid i ja smo seli na pod i posmatrali ovu čudnovatu palatu.

- Ovo je naš dom - rekoh.
- Trebaće nam krevet - reče Sigrid.
- Ili bolje, dva sarkofaga.

Malo-pomalo, Sigrid je opremila hram, koji je počeo da izgleda kao Abu Simbel pre pljački.

Tim tempom, moj račun u banci istopio se poput snega. Ne možete ni da zamislite koliko košta, recimo, jedna Gormlijeva skulptura, da pomenem samo njega. Čak je i Olafova kartica otkazala poslušnost.

Jednog dana, bankar iz HSBC-a koji se bavio mojim finansijama telefonirao mi je da mi saopšti kako je moj dug dostigao iznos koji

sam mu pre dve godine doneo u kešu.

- A, tako - bio je moj jedini komentar.

Spustio sam slušalicu i nastavio da pravim dugove faraonskih razmera. Znao sam da nisam ni u kakvoj opasnosti. Bankama je isto toliko stalo do enormno zaduženih klijenata koliko i do milijardera, naročito kada pasiva usledi posle velikog bogatstva: bankari veruju da će neko ko je bio toliko imućan uspeti da se oporavi. Ako je i dalje u dugovima, to znači da je investirao u nešto. Taj hrabri čovek veruje u budućnost - što je i dokazivao moj ambiciozni fond za savremenu umetnost.

Sigrid i ja smo na skali pojedinaca preslikavali ekonomsku logiku najmoćnijih država na planeti. Nismo nimalo marili za svoj javni dug. Bila je to naša kraljevska privilegija.

Šenevovi ljudi nas nisu otkrili, ali opasnost nikad nije sasvim nestala. Taj Damoklov mač je održavao našu sreću u onom grčevitom stanju kog su lišeni ljudi bez prošlosti u svom sumornom spokojstvu.

Ponekog zimskog jutra, Sigrid bi me zamolila da je odvezem do Polarnog kruga. Dotle nam je trebalo više od čitavog dana vožnje; prešli bismo norvešku granicu i dospeli sve do obale. Ponekad bi se more zaledilo, te ostrva više nisu bila ostrva, i do njih smo dolazili po čvrstom tlu.

Sigrid bi beskonačno dugo promatrala belinu, a ja sam mislio da znam o čemu razmišlja. Za mene, bila je to belina prazne stranice za koju sam se izborio.

1 Naziv šampanjca potiče od imena *veuve Clicquot* - udovica Klico. (Prim. prev.)

2 Poslednje, ali ne i najmanje bitno (eng.). (Prim. prev.)

3 Ime Batist (*Baptiste*) znači Krstitelj. (Prim. prev.)

4 Japansko jelo od sirove ribe sa začinima. (Prim. prev.)

5 U Francuskoj, koledž se pohađa između 11. i 15. godine. (Prim. prev.)

6 Moji poslednji obroci (eng.). (Prim. prev.)

7 *Restaurateur* (fr.) - reč ima dva značenja: 1. vlasnik restorana; 2. osoba koja restaurira, vraća u prvobitno stanje. (Prim. prev.)

Table of Contents

- [\(1\)](#)
- [\(2\)](#)
- [\(3\)](#)
- [\(4\)](#)
- [\(5\)](#)
- [\(6\)](#)
- [\(7\)](#)
- [\(8\)](#)
- [\(9\)](#)
- [\(10\)](#)
- [\(11\)](#)
- [\(12\)](#)
- [\(13\)](#)
- [\(14\)](#)
- [\(15\)](#)

Table of Contents

- [\(1\)](#)
- [\(2\)](#)
- [\(3\)](#)
- [\(4\)](#)
- [\(5\)](#)
- [\(6\)](#)
- [\(7\)](#)
- [\(8\)](#)
- [\(9\)](#)
- [\(10\)](#)
- [\(11\)](#)
- [\(12\)](#)
- [\(13\)](#)
- [\(14\)](#)
- [\(15\)](#)